

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUM NAȚIONAL

ARIA CURRICULARĂ
LIMBĂ ȘI COMUNICARE

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasele V-IX

Chișinău, 2019

Aprobat:

- Consiliul Național pentru Curriculum, proces-verbal nr. 22 din 05.07.2019
- Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 906 din 17.07.2019

COORDONATORI:

- **Angela CUTASEVICI**, Secretar de Stat în domeniul educației, MECC
- **Valentin CRUDU**, dr., șef Direcție învățământ general, MECC, coordonator al managementului curricular
- **Natalia GRÎU**, consultant principal, MECC, coordonator al grupului de lucru

EXPERȚI-COORDONATORI:

- **Vladimir GUȚU**, dr. hab., prof. univ., USM, expert-coordonator general
- **Ion GUȚU**, dr. conf. univ., USM, expert-coordonator pe aria curriculară *Limbă și comunicare*

GRUPUL DE LUCRU:

- **Ion GUȚU** (coordonator), dr. conf. univ., USM
- **Silvia GOLUBIȚCHI**, dr. conf. univ., grad did. superior, US din Tiraspol
- **Mariana MARIN**, dr. conf. univ.
- **Svetlana NASTAS**, dr., grad did. superior, IPLT „Mihai Eminescu”, Chișinău
- **Livia STATE**, grad did. superior, IPLT „Mihai Eminescu”, Chișinău
- **Tamara TONU**, grad did. întâi, IPLT „Aurel David”, s. Bardar, r. Ialoveni
- **Tatiana VERDEȘ**, dr. conf. univ., grad did. superior, LCI „Prometeu-Prim”, Chișinău

PRELIMINARI

Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română*, alături de manualul școlar, ghidul metodologic, softuri educaționale etc. face parte din ansamblul de produse/documente curriculare și reprezintă o componentă esențială a *Curriculumului Național*.

Elaborat în conformitate cu prevederile *Codului Educației al Republicii Moldova* (2014), *Cadrului de referință al Curriculumului Național* (2017), *Curriculumului de bază: sistem de competențe pentru învățământul general* (2018), dar și cu *Recomandările Parlamentului European și ale Consiliului Uniunii Europene, privind competențele-cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (Bruxelles, 2018), *Curriculumul la disciplina Limba și literatura română* reprezintă un document reglator, care are în vedere prezentarea interconexă a demersurilor conceptuale, teleologice, conținutale și metodologice, accentul fiind pus pe sistemul de competențe ca un nou cadru de referință al finalităților educaționale.

Curriculumul la disciplina Limba și literatura română fundamentează și ghidează activitatea cadrului didactic, facilitează abordarea creativă a demersurilor de proiectare didactică de lungă durată și de scurtă durată, de realizare propriu-zisă a procesului de predare-învățare-evaluare.

Disciplina *Limba și literatura română*, prezentată/valorificată în plan pedagogic în curriculumul dat, are un rol important în formarea/dezvoltarea personalității elevilor, în formarea competențelor necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții și pentru integrarea într-o societate bazată pe cunoaștere.

În procesul de proiectare a *Curriculumului la disciplina Limba și literatura română* s-a ținut cont de:

- abordările postmoderne și tendințele dezvoltării curriculare pe plan național și internațional;
- necesitățile de adaptare a curriculumului disciplinar la așteptările societății, la nevoile elevilor, la tradițiile școlii naționale;
- valențele disciplinei în formarea competențelor transversale, transdisciplinare și specifice;
- necesitățile asigurării continuității și conexiunii dintre treptele învățământului general: *educația timpurie, învățământul primar, învățământul gimnazial și învățământul liceal*;
- ideile, conceptele, teoriile, paradigmele etc., aferente domeniului educației lingvistice și literar-artistic (EL-ELA).

Evidențiem schimbările/dezvoltările realizate:

- Reliefarea cadrului valoric/axiologic transdisciplinar în baza profilului absolventului nivelului gimnazial de învățământ ca un nou concept cu valențe semantice de finalitate a sistemului de învățământ, proiectat din premisa unității abordării psiho- și sociocentriste.
- Reformularea competențelor specifice disciplinelor, evidențiind valorile și atitudinile specifice predominante în concordanță cu profilul absolventului claselor gimnaziale. Asigurarea conexiunilor inter- și transdisciplinare prin formularea unei competențe specifice de integrare și transfer pentru fiecare disciplină de studiu.

- Redefinirea unităților de învățare pornind de la statutul competențelor care devin un nou sistem de referință al finalităților de format, conținuturile devenind mijloace de formare a competențelor.
- Asigurarea unei structuri unice a unităților de învățare pe clase, eșalonându-le la majoritatea disciplinelor pe parcursul temporal al anului școlar, fapt ce va facilita activitatea de proiectare didactică eșalonată.
- Revizuirea sistemelor de unități de competențe (sub-competențe) în contextul dinamic al formării competențelor specifice pe unități de învățare, pe clase.
- Eșalonarea sistemelor de finalități preconizate pentru sfârșitul fiecăreia dintre clasele a V-a – a IX-a, care conduc progresiv elevii spre dobândirea competențelor specifice disciplinei la finele treptei gimnaziale de învățământ.
- Promovarea abordărilor curriculare transdisciplinare.
- Corelarea abordărilor intra- și interdisciplinare la nivelul conținuturilor pe discipline, pe clase și unități de învățare: sincronizări (*limba străină și limba română*), reconfigurări, optimizări, desconggestionări judicioase.
- Asigurarea numărului de ore necesar pentru un parcurs eficient de predare-învățare-evaluare: dobândirea, înțelegerea, aplicarea, analiza-sinteza achizițiilor; realizarea strategiilor de evaluare.
- Corelarea curriculumului cu procesele de globalizare, internaționalizare, europeanizare, tehnologizare etc. prin introducerea unor activități de învățare și produse școlare care valorifică TIC – în cheia implementării *Strategiei „Moldova Digitală 2020”*¹;
- Promovarea strategiilor didactice (inter)active, a învățării experiențiale, a elementelor de învățare prin sarcini, prin proiecte, studii de caz, în combinație judicioasă cu strategii consacrate pentru vârsta școlară gimnazială.
- Introducerea unei competențe distinctive, dedicată didacticii oralului.
- Asigurarea progresiei cognitive, formative și atitudinale a competențelor cu toate derivatele lor de context, ca exercițiu actual de dezvoltare curriculară novatoare.

Curriculumul la disciplina Limba și literatura română se adresează cadrelor didactice, autorilor de manuale, evaluatorilor, metodicienilor, altor persoane interesate. De menționat, că beneficiarul principal al acestui document este elevul (având un statut specific în acest sens).

¹ Strategia Moldova Digitală 2020, publicată: 08.11.2013 în Monitorul Oficial Nr. 252-257, art. Nr. 963.

I. REPERE CONCEPTUALE

Cu statutul de disciplină școlară obligatorie pentru toate clasele și importantă pentru studiul celorlalte discipline școlare, **Limba și literatura română** integrează două domenii educaționale: educația lingvistică (EL) și educația literar-artistică (ELA), constituindu-se astfel ca disciplină școlară de tip integrat, demersul căreia este preponderent educativ, nu instructiv.

Plasând formula tradițională a denumirii disciplinei școlare cu nr. 1 în planurile de învățământ, CLLR este prin definiție un curriculum de educație lingvistică și literar-artistică². În context, este important a se elucida definirea conceptelor de bază pe care o reproducem în tabelul de mai jos:

Educația lingvistică (EL) este domeniul de formare și dezvoltare a competențelor de comunicare cultă, prin cunoașterea sistemelor limbii (fonetic, lexical, gramatical) și angajarea elevului în producerea actelor comunicării.

- **Scopul educației lingvistice:** formarea unor vorbitori culti ai limbii române și a premiselor pentru cunoaștere și comunicare în orice domeniu al vieții umane.

Educația literar-artistică (ELA) este domeniul de formare a cititorului cult de literatură, prin cunoașterea apropiată a unor opere și fenomene literare de valoare și prin angajarea elevului în producerea, redactarea unor texte literare și interpretative.

- **Scopul educației literar-artistice:** formarea cititorului cult de literatură artistică și a premiselor pentru educația artistic-estetică generală.

Curriculumul la Limba și literatura română reprezintă documentul conceptual-normativ al disciplinei școlare *Limba și literatura română*, în care sunt expuse **finalitățile educației lingvistice și educației literar-artistice (EL/ELA)**³ și reperele conceptuale pentru proiectarea și desfășurarea independentă a tuturor acțiunilor demersului respectiv, în funcție de condițiile concrete ale procesului educațional, privind:

- adaptarea conținuturilor EL/ELA la competențele specifice și precizarea unităților de competențe formate prin *Limba și literatura română* ca disciplină școlară;
- selectarea/combinarea tehnologiilor EL/ELA;
- elaborarea, în această bază, a proiectelor didactice de lungă și scurtă durată, ale altor forme de activitate didactic-educațională;
- desfășurarea procesului educațional în baza principiilor EL/ELA, aplicând combinațiile/sistemele optime, stabilite individual, de tehnologii specifice EL/ELA;
- proiectarea și realizarea evaluării școlare la fazele inițială, curentă și finală.

Studiul limbii și literaturii române în gimnaziu este axat pe șase competențe specifice disciplinei, iar învățarea este centrată pe dimensiunile: *cunoștințe, capacități, deprinderi, atitudini și valori* ca ansamblu/sistem integrat, ce formează și dezvoltă o competență școlară.

² PĂSLARU, VL. Introducere în teoria educației literar-artistice. București: Sigma, 2013., p.180

³ **Obiectivele EL/ELA** sunt formulate în termeni de competențe comunicative/literare/lectorale (cunoștințe, capacități, atitudini), pe care urmează să și le formeze elevii pe parcursul școlarității, ajutați fiind de profesor.

Această viziune conceptuală este determinată de definiția competenței școlare promovată prin Codul Educației și Cadrul de Referință al Curriculum-ului Național: *Competența școlară este un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații.*

Funcțiile curriculumului la disciplina *Limba și literatura română* vizează activitățile de predare-învățare-evaluare în diversitatea lor formativă, asigurând interesul permanent al elevului pentru performarea sa ca vorbitor și cititor elevat, cult, pentru stimularea și dezvoltarea sa ca receptor/producător de mesaje și interpret de texte diverse, ce au o funcționalitate evidentă în contextul actual.

Din perspectiva cadrelor didactice, în conformitate cu principiile literaturii/artei, comunicării și receptării, cu principiile conceptului educațional modern – învățământul formativ – *Curriculumul la Limba și literatura română* solicită o nouă atitudine față de elev, pe de o parte, tratându-l ca subiect al propriei formări comunicativ-lingvistice și literar-artistică, și față de materiile predate (sistemele și fenomenele limbii, operele și fenomenele literare), pe de alta, interpretându-le nu numai ca *valori imanente*, ci și ca valori care sunt produse prin activitatea de învățare, comunicativă și literară a elevilor (*valoarea in actu*).

De asemenea, documentul oferă profesorilor un cadru flexibil de organizare a muncii la clasă, lăsând o marjă considerabilă de libertate nu numai în privința alegerii textelor de studiat, ci și a integrării modulelor de conținuturi și a proiectării parcursului didactic-educational.

Curriculumul la disciplină include și finalități prezentate după fiecare clasă, exprimate gradual la etapa dată de învățare, care au și funcția de stabilirea obiectivelor de evaluare finală.

Totodată, Curriculumul la disciplina *Limba și literatura română* orientează cadrul didactic spre organizarea procesului de predare-învățare-evaluare în baza unităților de învățare (unități de competențe – unități de conținuturi – activități de învățare).

Sistemul de competențe în cadrul Curriculumul disciplinar la *Limba și literatura română* este format din:

- **Competențele-cheie/transversale**, o categorie curriculară importantă cu un grad înalt de abstractizare și generalizare, ce marchează așteptările societății privind parcursul școlar și performanțele generale care pot fi atinse de elevi la încheierea școlarizării. Acestea reflectă atât tendințele din politicile educaționale naționale, precizate în Codul Educației (2014), cât și tendințele politicilor internaționale, stipulate în Recomandările Comisiei Europene (2018). Competențele-cheie/transversale se referă la diferite sfere ale vieții sociale și poartă un caracter pluri-/inter-/transdisciplinar.

- **Competențele specifice disciplinei** derivă din competențele-cheie/transversale. Competențele specifice fiecărei discipline școlare se prezintă în curriculumul disciplinar respectiv și sunt preconizate pentru a fi formate la finele clasei a IX-a. Raportate la *Limba și literatura română*, acestea sunt *Competențe specifice educației lingvistice și literare* vizate în cadrul celor șase competențe specifice ale disciplinei, a unităților de competențe, a unităților de conținut, a activităților de învățare și a produselor școlare recomandate și se referă, prioritar, la următoarele componente lingvistice și literare: identitatea lingvistică și culturală a elevului în context național, interacțiunile verbale

în diverse situații de comunicare orală; lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii; producerea textelor scrise de diferit tip și pe suporturi variate; limba ca sistem și normele lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice); experiențele lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață.

- **Competențele specifice**, fiind proiectate pentru tot parcursul claselor gimnaziale, reperează proiectarea de lungă durată la disciplină. Proiectarea didactică anuală a disciplinei se realizează conform datelor din *Administrarea disciplinei*, ținându-se cont de *Repartizarea orientativă a orelor pe unități de conținut*.

- **Sistemele de unități de competențe** proiectate pentru o unitate de învățare sunt prevăzute integral pentru evaluarea de tip cumulativ la finele respectivei unități de învățare și selectiv – pentru evaluarea formativă pe parcurs. Aceste sisteme reperează proiectarea didactică a unităților de învățare și proiectarea didactică de scurtă durată. Sistemele de **unități de competențe** sintetizate la finele fiecărei clase sunt prevăzute pentru evaluarea anuală.

- **Unitățile de competențe**, componente ale competențelor, care facilitează formarea competențelor specifice și reprezintă etape în achiziționarea/construirea acestora. Unitățile de competențe sunt structurate și dezvoltate la fiecare disciplină pentru fiecare dintre clasele a V-a – a IX-a pe parcursul unei unități de învățare/unui an școlar, fiind prezentate în curriculumul disciplinar respectiv.

- **Unitatea de învățare** se constituie din trei elemente-cheie în interconexiune permanentă: unități de competențe, unități de conținuturi, Activități și produse de învățare.

- **Unitățile de conținut** se distribuie pe două componente: comunicativă și literară. *Componenta comunicativă* se constituie din materii pentru învățarea comunicării curente (uzuale) și specifice (științifică, artistică, socială):

- a) materii lingvistice, reprezentând sistemele limbii române literare: fonologic, lexical, gramatical, stilistic (practica rațională a limbii);
- b) materii ale comunicării, reprezentând fenomene semnificative ale actelor comunicării curente și specifice (practica rațională a limbii);
- c) materii didactice, reprezentând acte de învățare a actelor comunicative (practica didactic-funcțională a limbii)⁴

- **Activitățile de învățare și produsele școlare recomandate** prezintă o listă deschisă de contexte semnificative de manifestare a unităților de competențe proiectate pentru formare/dezvoltare și evaluare în cadrul unității respective de învățare. Cadrul didactic are libertatea și responsabilitatea să valorifice această listă în mod personalizat la nivelul proiectării și realizării lecțiilor, dar și să o completeze în funcție de specificul clasei concrete de elevi, de resursele disponibile etc.

Denumirea disciplinei în clasele a V-a – a IX-a este *Limba și literatura română*.

În construcția curriculară școlară actuală pe deplin se justifică prezența unor competențe centrate pe conexiunile cu viața, într-o manieră transdisciplinară, pentru că acest tip de proiectare vizează, în principal, achizițiile finale sesizabile ale învățării, care, valorificate la modul acțional și racordate la așteptările societății, formează certe trăsături de personalitate.

⁴ PĂSLARU, VL. Introducere în teoria educației literar-artistice. București: Sigma, 2013., p.186.

Într-un asemenea cadru pedagogic, *Curriculumul la Limba și literatura română* prezintă un **concept integrator al disciplinei**, redimensionat pe un parcurs didactic modern și sistematic. În plus, menționăm că o competență apare ca structură piramidală, având la bază activitățile mai multor discipline școlare. Ea nu se formează la o singură disciplină, la o singură oră sau pe parcursul unui semestru. Dacă privim trama educațională a elevului care vine de la treapta primară cu anumite competențe formate, ne dăm seama că învățarea la treapta gimnazială a limbii și literaturii române îi va dezvolta competențe de comunicare și lectorale, iar gradul de dezvoltare a acestora va varia de la un an la altul. Elevul își va completa vocabularul activ, va asimila termenii inerenți demersului analitic, va citi și va comenta/interpreta numeroase texte literare și nonliterare.

Totodată, achizițiile de vocabular și de lecturi nu se vor limita la orele de *Limba și literatură română* (și *Istoria*, și *Matematica*, și *Științele* contribuie la aceste achiziții) și nu se încheie nici la orele de studiu instituționalizat. În acest cadru, asimilarea unor tehnici de muncă intelectuală, aplicate la orice oră, creează premisele pentru formarea și dezvoltarea competenței de a învăța sau a ști să înveți.

II. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. orelor pe săptămână	Nr. de unități de învățare	Nr. de ore anual
Obligatorie	Limbă și comunicare	a V-a	6	10	204
		a VI-a	6	10	204
		a VII-a	5	9	170
		a VIII-a	5	9	170
		a IX-a	5	9	165

Detalierea orientativă și modalitatea de repartizare a temelor/unităților de conținut pe clase și unități de timp la disciplină, în raport cu conținuturile curriculare, se stabilește prin *Reperete metodologice de organizare a procesului educațional la disciplină*, aprobate prin ordin de ministru.

2.1. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR ÎN RAPORT CU PONDERA PROCENTUALĂ A COMPETENȚELOR SPECIFICE DISCIPLINEI

Competențele specifice	Nr. orientativ de ore pe clase				
	Nr. de ore anual				
	Clasa a V-a	Clasa a VI-a	Clasa a VII-a	Clasa a VIII-a	Clasa a IX-a
	204	204	170	170	165
Competența specifică 1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță.	7	7	6	6	6
Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.	15	15	12	12	12
Competența specifică 3. Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă.	55	55	44	44	44
Competența specifică 4. Producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare.	15	15	12	12	12
Competența specifică 5. Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol.	55	55	44	44	44
Competența specifică 6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes.	7	7	6	6	6

III. COMPETENȚELE SPECIFICE DISCIPLINEI

Pe parcursul anilor de gimnaziu, competențele vorbitorului și cititorului elevat se convertesc în abilități și aptitudini, trăsături caracteriale și comportamente, reprezentări.

În contextul prezentului curriculum, Competențele specifice educației lingvistice și educației literar-artistice reprezintă valorile (caracteristicile) de bază ale culturii comunicării și culturii lectorale a educabililor și sunt următoarele:

1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță.
2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.
3. Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă.
4. Producerea textelor scrise de diferit tip, pe suporturi variate, manifestând creativitate și responsabilitate pentru propria exprimare.
5. Utilizarea limbii ca sistem și a normelor lingvistice (ortografice, ortoepice, lexicale, fonetice, semantice, gramaticale) în realizarea actelor comunicative, demonstrând corectitudine și autocontrol.
6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes.

IV. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

CLASA a V-a		
<p>TEME GENERALE: Patria și limba română Copilăria, familia Binele și curajul Jocul și joaca Natura Frumosul</p>		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
<p>1.1. Formularea argumentelor despre limba română ca limbă maternă și ca limbă de stat.</p> <p>1.2. Explicarea conceptului de identitate etnică, lingvistică, culturală.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Limba română, limba maternă • Limba română și cultura națională • Valorile familiei mele <p>Temă transdisciplinară: <i>Harta culturală a satului/orașului meu.</i></p>	<p>Activități: Exerciții de argumentare a necesității de comunicare în limba română. Ilustrarea prin fapte a apartenenței la familie, comunitate, statul Republicii ca Moldova, Europa. Monolog despre sine ca vorbitor al limbii române. Jocuri care să prezinte importanța limbii pentru dezvoltarea personală. Prezentarea oportunităților limbii române etc. Produse: pagina de jurnal, prezentare orală, proiect de grup interdisciplinar etc.</p>
<p>2.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, informațiilor explicite și implicite, în diverse tipuri de texte orale.</p> <p>2.2. Utilizarea resurselor fonorespiratorii individuale în comunicarea orală.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elementele comunicării <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dicția, arta de a pronunța corect • Articulația vocalelor și consoanelor 	<p>Activități: Extragerea informațiilor esențiale și identificarea componentelor situației de comunicare, a stărilor/emoțiilor/sentimentelor emițătorului de detaliu din diferite mesaje orale. Exerciții de antrenare a sunetelor în silabe, cuvinte și texte: articularea vocalelor, articularea consoanelor. Exersarea rostirii vocalelor la început, mijloc și sfârșit de cuvânt. Exerciții de mărire a duratei inspirației. Exerciții de egalitate între inspirație și expirație. Frământări de limbă ca mijloc de antrenare a articulației.</p>

<p>2.3. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei.</p>	<p>Strategii de comprehensiune și de concepere a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Temă, cuvinte-cheie, idee/idei, informații generale și de detaliu <p>Strategii de ascultare activă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reguli de acces la cuvânt: întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt 	<p>Recunoașterea vorbitorului din diferite înregistrări audio, făcute de elevi, având drept criteriu o idee enunțată anterior de acesta.</p> <p>Formularea ideilor principale și secundare dintr-un mesaj oral.</p> <p>Activitățile de ascultare propriu-zisă și de fixare a conținutului mesajului: completarea unor chestionare, a unor grile de observare, exerciții de identificare a emițătorului/receptorului/contextului comunicării etc.</p> <p>Produse: prezentare simplă pe teme date, povestirea, descrierea, explicația, dialogul etc.</p>
<p>3.1. Lectura textului literar și nonliterar cu identificarea componentelor de structură.</p> <p>3.2. Confirmarea înțelegerii unui text prin răspuns la întrebări în baza lui.</p> <p>3.3. Exprimarea argumentată a propriilor stări postlectorale.</p> <p>3.4. Rezumarea unui text narativ de mici proporții.</p> <p>3.5. Recunoașterea figurilor de stil în limita unităților de conținut.</p> <p>3.6. Compararea personajelor literare din perspectiva valorilor.</p>	<p>3.1. Textul literar/textul nonliterar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. • Structura cărții (copertă, cotor, pagina de titlu) <p>Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Text narativ: narator, personaj, acțiune, timp, spațiu • Tema și ideea/ideile textului narativ • Momentele subiectului • Planul simplu de idei • Rezumatul textului narativ • Moduri de expunere: narrațiunea, dialogul <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trăsături fizice și morale ale personajului • Personaje pozitive și personaje negative în povești 	<p>Activități:</p> <p>Lectura interogativă și expresivă a textului.</p> <p>Lectura cu voce a textelor și a fragmentelor de texte.</p> <p>Exerciții de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic.</p> <p>Demonstrarea înțelegerii textului prin răspuns la întrebări.</p> <p>Identificarea în text a figurilor de stil.</p> <p>Identificarea indicilor de timp și spațiu.</p> <p>Ordonarea secvențelor narative dintr-un text în vederea rezumării acestuia.</p> <p>Exerciții de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite.</p> <p>Exerciții de interpretare a textului.</p> <p>Organizarea informației/a termenilor în clustering.</p> <p>Elaborarea de hărți ale narrațiunii.</p> <p>Lectura pe roluri a dialogurilor.</p> <p>Teatralizarea unor secvențe narative.</p> <p>Joc de rol: prezentarea personajului.</p> <p>Memorarea unor texte lirice.</p> <p>Evaluarea reciprocă a produselor realizate.</p> <p>Produse: harta conceptuală, planul simplu de idei, rezumatul, notițele de lectură, posterul, agenda de lectură, aprecierea personală, dramatizarea etc.</p>

	<p>Opera lirică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică⁵ • Elemente de versificație: vers, strofă, tipuri de strofe <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Epitetul • Comparația⁶ • Personificarea • Repetiția • Enumerația <p>Specii literare în calitate de text-suport: ghicitoarea, frământarea de limbă, legenda (faună și floră), povestea, snoava, povestirea</p>	
<p>4.1. Scrierea corectă, lizibilă a textelor cu păstrarea structurii și a aspectului îngrijit.</p> <p>4.2. Aranjarea în pagină a textului literar și nonliterar.</p> <p>4.3. Exprimarea, în scris, a unor informații, opinii pentru varii texte.</p> <p>4.4. Elaborarea textelor nonliterare pentru e-comunicare.</p>	<p>Redactare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Părțile textului scris: introducerea, cuprins, încheiere • Adecvarea la temă <p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Scrisoarea • Felicitarea <p>Scrierea imaginativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul narativ • Textul descriptiv <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mesajul electronic • Notițele • Orarul activităților etc. 	<p>Activități:</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Exerciții de prezentare a textului: scris de mână, computerizată, așezare în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme.</p> <p>Analiza mostrelor de texte.</p> <p>Disponerea grafică în pagină a elementelor constituente ale textului/textelor de diferite tipuri.</p> <p>Elaborarea planului simplu de idei.</p> <p>Revizuirea unor texte personale.</p> <p>Exerciții de asociere corespunzătoare text-imagini/desen, scheme.</p> <p>Exerciții de relatare a unor experiențe personale, narațiuni ficționale, descrieri de obiecte.</p> <p>Elaborarea unui plan personal de lucru, urmărind corectarea comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate.</p> <p>Elaborarea, în echipă/individual, a unor texte nonliterare cu ajutorul tehnologiilor informaționale.</p> <p>Autoevaluarea textelor produse.</p> <p>Evaluarea reciprocă a textelor produse.</p> <p><i>Alte tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare:</i> programul zilei, glosarul.</p> <p>Produce: textul literar, textul nonliterar, textul scris de diferit tip etc.</p>

⁵ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

⁶ actualizare

<p>5.1. Exprimarea intențiilor de comunicare prin achiziții lexicale, fonetice, gramaticale.</p> <p>5.2. Respectarea normelor lingvistice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.3. Identificarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarilor.</p> <p>5.4. Monitorizarea propriei exprimări prin raportare la normă.</p>	<p>Elemente de fonetică și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alfabetul limbii române⁷ • Tipuri de sunete. Vocală. Semivocală. Consoană • Silaba. Despărțirea în silabe • Accentul • Modificări în ortografia limbii române: DOOM -2, 2010: scrierea lui „ă” și „sunt” <p>Lexicul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sinonime. Antonime. • Câmpul lexical. Familia lexicală • Abateri de la normă: cacofonia <p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Substantive</i> comune, proprii • Genul și numărul substantivului • Cazurile substantivului: nominativ, acuzativ, genitiv, dativ, vocativ • <i>Prepoziția</i>. Regimul cazual al prepoziției • <i>Articolul</i> hotărât și nehotărât • <i>Adjectivul</i>. Acordul adjectivului cu substantivul determinat. Ortografia adjectivului • <i>Verbul</i>. Număr, persoană, mod și timp • Modurile personale: indicativul și imperativul 	<p>Activități:</p> <p>Identificarea elementelor de limbă dintr-un text, la prima vedere.</p> <p>Definirea sensului de bază al cuvântului uzual.</p> <p>Exerciții de utilizare a dicționarului (explicativ, de sinonime, de antonime, de neologisme, de expresii).</p> <p>Identificarea informației necesare în dicționarul ortografic.</p> <p>Exerciții de recunoaștere, de completare, de înlocuire, de transformare.</p> <p>Exerciții de utilizarea adecvată a terminologiei lingvistice.</p> <p>Exerciții cu caracter ludic.</p> <p>Interogare multiprocesuală.</p> <p>Comentarea ortogramelor.</p> <p>Analiza faptelor de limbă.</p> <p>Aplicarea regulilor studiate la producerea textului scris.</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p> <p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p> <p>Produce: dictarea de cuvinte, dictarea liberă, dictarea comentată, dictarea preventivă, grila de analiză, autodictarea.</p>
--	---	--

⁷ actualizare și aprofundare

	<ul style="list-style-type: none"> • Modurile nepersonale: infinitivul, participiul • Verbele auxiliare <i>a avea, a vrea</i> • Timpurile modului indicativ: prezent, trecut, viitor • Aspectele timpului trecut. Imperfectul. Perfectul compus. • <i>Pronumele</i>. Pronumele personal. Pronumele personal de politețe. Ortografia pronumelui • <i>Numeralul</i>. Numeralul cardinal. Numeralul ordinal. Ortografia numeralului <p>Sintaxa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Propoziția, noțiuni generale • Funcțiile sintactice: subiect, predicat (predicat verbal), atribut, complement 	
<p>6.1. Identificarea informațiilor esențiale receptate din cotidian.</p> <p>6.2. Exprimarea experiențelor de lectură prin texte recomandate pentru gestionarea propriei învățări.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informații esențiale din lecturi și cotidian: mass-media, evenimente socio-culturale etc. <p>Limbajul și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul literar și nonliterar în tabele și scheme 	<p>Activități:</p> <p>Lectură, audiere, vizionare.</p> <p>Exerciții de identificare, extragere a informației necesare: cuvintelor cheie, idei principale, detalii.</p> <p>Sarcini de procesare a informației.</p> <p>Interpretarea, decodificarea organizatorilor grafici: semne, simboluri, forme, culori etc.</p> <p>Formularea întrebărilor, răspunsurilor în baza organizatorilor grafici.</p> <p>Lectura cu voce a textelor.</p> <p>Lectura independentă.</p>

	<p>Literatura, a învăța să fii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interese și preferințe de lectură • Literatura și muzica <p>Teme transdisciplinare: <i>Imagini muzicale și literare;</i> <i>Natura în literatură și muzică;</i> <i>Mama în cântec și în literatură;</i> <i>Literatură, pictură și muzică;</i> <i>Limba română cântată etc.⁸</i></p>	<p>Exerciții de monitorizare a propriei lecturi. Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi. Exerciții de argumentare a preferințelor literare. Agenda de lectură, notițe de lectură, caietul de lecturi. Discuții de grup și conversații . asupra lecturii particulare etc. Exerciții de realizare a comparației literaturii cu muzica.</p> <p>Produce: agenda de lectură, harta conceptuală, testul de lectură, discuția de grup, proiectul individual, proiectul de grup.</p>
<p style="text-align: center;">La sfârșitul clasei a V-a, elevul poate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • deosebi conceptul de identitate etnică, lingvistică, culturală; • manifesta atenție și concentrare în procesul ascultării în diverse situații de comunicare; • preciza componentele de structură a textului literar și nonliterar; • rezuma un text literar de mici proporții; • compara două și mai multe personaje literare din perspectiva valorilor; • elabora texte scurte; • aplica reguli ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și gramaticale; • recunoaște structurile morfologice și sintactice pentru exprimarea intenției de comunicare; • utiliza dicționarul explicativ și dicționarul ortografic în exprimarea orală și scrisă a intențiilor de comunicare; • demonstra experiențe lingvistice și de lectură în contextul disciplinelor școlare, <p style="text-align: center;">manifestând atitudini specifice predominante:</p> <ul style="list-style-type: none"> • curiozitate și toleranță; • coeziune și coerență discursivă; • spirit de observație și creativitate artistică/literară; • responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol; • idei personale și comportamente literar-artistice; • atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii. 		

⁸ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii alege sau propune genurile.

CLASA a VI-a		
TEME GENERALE:		
<p>Patria și limba română, limba maternă Poporul și națiunea Omul, natura și universul Înțelepciunea și fericirea Tradițiile neamului meu Prietenia</p>		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
<p>1.1. Relatarea despre sine ca reprezentant al comunității vorbitorilor de limba română.</p> <p>1.2. Asocierea experiențelor de viață și de lectură cu elemente specifice ale culturii locale și naționale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Limba română, limbă europeană • Elemente de cultură locală și națională • Sărbători naționale <p>Teme transdisciplinare: <i>Limba română în Europa. Obiceiuri și tradiții naționale</i></p>	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de prezentare a importanței limbii pentru dezvoltarea personală.</p> <p>Excursia tematică despre cultura locală și jurnalul de impresii.</p> <p>Exerciții de argumentare a necesității de comunicare în limba română.</p> <p>Ilustrarea prin fapte a apartenenței la familie, comunitate, statul Republicii Moldova, Europa.</p> <p>Lectura unor ziare editate în limba română în comunități din Europa.</p> <p>Vizionarea de filme documentare care prezintă aspecte ale unor tradiții, din diferite zone culturale.</p> <p>Realizarea unor prezentări referitoare la tradiții și obiceiuri din cultura locală și națională.</p> <p>Ilustrarea modului în care se desfășoară sărbătorile naționale.</p> <p>Produse: leafletul/bucletul tematic, albumul foto digital sau imprimat etc.</p>
<p>2.1. Sintetizarea informațiilor, a intențiilor și atitudinilor comunicării din diverse tipuri de texte orale.</p> <p>2.2. Utilizarea corectă a resurselor fonoro-respiratorii individuale în comunicarea orală.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Situația de comunicare: Tipuri și forme de comunicare <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Articularea cuvintelor cu diftongi și trifongi • Ritmul și volumul voci 	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de organizare, sintetizare a informațiilor.</p> <p>Fixarea conținutului mesajelor audiate cu ajutorul diverselor instrumente: chestionare, grile etc.</p> <p>Formularea ideilor principale dintr-un mesaj transmis de către un prieten/coleg.</p> <p>Exerciții de identificare a mecanismelor de dezvoltare individuală a articulației, dicției.</p> <p>Training vocal-respirator: exerciții de antrenare a timbrului vocal.</p>

<p>2.3. Adecvarea normelor de etichetă verbală la diferite situații de comunicare orală.</p>	<p>Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parafrazare, informații explicite și implicite, rezumare <p>Strategii de ascultare activă:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Întrebările deschise și închise. • Regulile „de aur” ale ascultării <p>Tematici recomandate pentru proiectul de grup: Puterea vorbirii/ Exerciții de dicție etc.</p>	<p>Exerciții de rostire a textului, respectând pauzele, conform deducțiilor contextuale.</p> <p>Exerciții pentru ritmul și volumul vocii etc.</p> <p>Produse: discursul, prezentarea pe temă, dialogul, grile de evaluare a textelor orale, înregistrarea audio/video cu exerciții de dicție, prezentarea scenică etc.</p>
<p>3.1. Confirmarea înțelegerii textului literar și nonliterar prin prisma componentelor de structură.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. Structura cărții: cuprinsul, subsolul, prefața, postfața <p>Textul literar/textul nonliterar</p>	<p>Activități:</p> <p>Lectura interogativă și expresivă a textului.</p> <p>Exerciții de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic.</p> <p>Demonstrarea înțelegerii textului prin formulare și răspuns la întrebări.</p> <p>Identificarea cuvintelor-cheie din diferite texte.</p>
<p>3.2. Demonstrarea înțelegerii textului prin formulare de întrebări în baza lui.</p>	<p>Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Narațiunea la persoana I și la persoana a III-a • Tema, ideea principală și ideile secundare • Momentele subiectului⁹ • Planul dezvoltat de idei • Rezumatul textului epic¹⁰ • Moduri de expunere: narațiunea, dialogul¹¹ • Descrierea <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personaje principale și personaje secundare 	<p>Recunoașterea reperelor spațiale și temporale din diverse texte.</p> <p>Identificarea în text a figurilor de stil.</p> <p>Recunoașterea modurilor de expunere utilizate într-un text narativ.</p> <p>Povestirea subiectului unei opere epice, ținând cont de momentele subiectului.</p> <p>Identificarea ideilor principale și secundare din text.</p> <p>Alcătuirea planului de idei prin enunțuri proprii (informative și interogative).</p>
<p>3.3. Exprimarea argumentată a propriilor stări psihice.</p>	<p>3.4. Rezumarea textului în baza planului dezvoltat de idei.</p>	<p>Povestirea în baza imaginilor (benzi desenate).</p> <p>Exerciții de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite.</p> <p>Extragerea dintr-un text a elementelor specifice, pentru a susține o opinie referitoare la informația asimilată.</p> <p>Exerciții de interpretare și apropiere a valorii imanente a operei.</p> <p>Înscenarea unor fabule.</p>
<p>3.5. Recunoașterea figurilor de stil în limita unităților de conținut.</p>		

⁹ actualizare

¹⁰ actualizare

¹¹ actualizare

<p>3.6. Stabilirea unor afinități, la nivel de tematică, între două texte literare.</p>	<p>Opera lirică¹²</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Eul liric • Elemente de versificație: tipuri de rimă <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Epitetul • Comparația¹³ • Inversiunea • Hiperbola <p>Specii literare în calitate de text-supt: legenda, basmul, schița, fabula, povestirea, proverbe și zicători, pastelul.</p>	<p>Lectura pe roluri a dialogurilor din textul narativ. Identificarea tipului de rimă a diverselor lirice. Evaluarea în grup a produselor elaborate.</p> <p>Produce: harta conceptuală, rezumatul, planul dezvoltat de idei, agenda de lectură, notițele de lectură, testul de înțelegere a textului, chestionarul în baza textului, povestirea după imagini, posterul, afișul de prezentare a operei literare etc.</p>
<p>4.1. Scrierea corectă, lizibilă și structurarea textului literar și nonliterar.</p> <p>4.2. Așezarea grafică în pagină a textului literar și nonliterar.</p> <p>4.3. Exprimarea, în scris, a unor informații, opinii, idei, sentimente pentru diverse tipuri de texte.</p> <p>4.4. Elaborarea textelor nonliterare pentru e-comunicare.</p>	<p>Redactare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Etapele scrierii • Rezumatul <p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul reflexiv • Textul argumentativ¹⁴ <p>Scrierea imaginativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul narativ • Textul descriptiv¹⁵ • Textul cu dialog <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Felicitarea electronică • Instrucțiunea • Rețeta <p>etc.</p>	<p>Activități:</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Exerciții de recunoaștere a tipurilor de texte scrise.</p> <p>Exerciții de integrare a părților textului.</p> <p>Activități de redactare a ciornei și a lucrării pe baza planului.</p> <p>Exerciții de adecvare a mesajului la situația și scopul de comunicare, prin selectarea unor cuvinte.</p> <p>Exerciții de asociere a unor texte cu o serie de diagrame, tabele, grafice date etc.</p> <p>Construirea dialogului, utilizând formulele date.</p> <p>Exerciții de concepere, realizare a unui text pe o temă dată.</p> <p>Producerea de enunțuri și texte de dimensiuni mici, cu utilizarea mijloacelor expresive ale limbii.</p> <p>Descrierea unui loc, a unei ființe reale și/sau imaginare, a unui obiect real/imaginar.</p> <p>Exerciții de formulare a mesajului scris.</p>

¹² Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

¹³ actualizare și aprofundare

¹⁴ argumentare simplă

¹⁵ cadru natural

<p>5.1. Aplicarea structurilor lexicale, fonetice, gramaticale și semantice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.2. Respectarea normelor lingvistice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.3. Organizarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarului.</p> <p>5.4. Monitorizarea propriei exprimări prin raportare la normă.</p>	<p>Elemente de fonetică și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Corepondența sunet – literă • Diftong, triftong, hiat • Silaba (actualizare) • Despărțirea în silabe • Modificări în ortografia limbii române: DOOM-2, 2010: accentul • Lexicul • Sinonime. Antonime. • Omonime • Cuvinte polisemantice • Abateri de la normă: pleonasmul, barbarismele <p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Substantivul</i>. Locuțiunea substantivă. Ortografia substantivului • <i>Articolul</i> genitival • <i>Adjectivul</i>. Gradele de comparație. Articolul demonstrativ. Acordul adjectivului cu substantivul 	<p>Exerciții de transformare/rescriere a unor texte după criterii date.</p> <p>Scrierea rezumatului.</p> <p>Exerciții pentru generarea ideilor care urmează a fi incluse într-un text redactat în clasă sau acasă.</p> <p>Scrierea, în echipă sau individual, a unor narațiuni, plecând de la cuvinte/personaje date.</p> <p>Redactarea unui text pe baza informațiilor oferite de grafice, tabele, diagrame.</p> <p>Alte tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: invitația, știrea, afișul.</p> <p>Produse: rezumat, text narativ, text descriptiv, text cu dialog, felicitare electronică, rețetă, instrucțiune etc.</p> <p>Activități:</p> <p>Exerciții de identificare a greșelilor de semantică, fonetică și ortografie în mesajele orale, scrise, electronice.</p> <p>Exerciții de lectură și interpretare a articolelor lexicografice.</p> <p>Exerciții de utilizare a dicționarului (explicativ, de sinonime, de antonime, de neologisme, de expresii).</p> <p>Identificarea sensurilor cuvintelor necunoscute.</p> <p>Exerciții de precizare a sinonimelor, a antonimelor, a omonimelor unor cuvinte.</p> <p>Exerciții de identificare a părților de vorbire.</p> <p>Exerciții de identificare a părților de propoziție.</p> <p>Comentarea ortogramelor.</p> <p>Aplicarea cunoștințelor dobândite prin jocuri/rebusuri.</p> <p>Exerciții de analiză gramaticală, conform algoritmului dat.</p> <p>Exerciții de integrare a cuvintelor explicate în contexte concrete.</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p> <p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p>
--	--	--

Produse: dictarea de cuvinte, dictarea liberă, dictarea comentată, dictarea preventivă, autodictarea, analiza gramaticală, test docimologic, teste de vocabular etc.

- *Verbul.* Modul indicativ. Aspectele timpului trecut. Perfectul simplu. Mai mult ca perfectul
- Modurile personale: conjunctivul și condiționalul
- Modurile nepersonale (gerunziu, supin)
- Valorile morfologice ale verbului a fi: predicativ, auxiliar, copulativ
- Locuțiunea verbală
- Ortografia verbului
- *Pronumele.* Pronumele personal
- Pronumele reflexiv
- Pronumele posesiv
- Pronumele demonstrativ
- Pronumele de întărire
- Adjectivele pronominale: posesive, demonstrative, de întărire
- Ortografia pronomelui
- *Numeralul.* Tipuri de numeral. Numeralul fracționar. Ortografia numeralului
- *Adverbul.* Tipuri de adverbe: de mod, de loc, de timp. Ortografia adverbului
- *Prepoziția.* Locuțiunea prepozițională
- **Sintaxa**
- *Propoziția.* Clasificarea propozițiilor: afirmative/negative; enunțiative/inte-rogative; simple/dezvoltate
- *Funcțiile sintactice:* subiect, predicat verbal, predicat nominal, atribut ad-jectival, atribut substantival, comple-mentul circumstanțial de loc, de timp, de mod

<p>6.1. Organizarea informațiilor esențiale receptate din cotidian.</p> <p>6.2. Prezentarea experiențelor de lectură în contexte școlare.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rezumatul unui eveniment socio-cultural reflectat în mass-media <p>Limba și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diversitatea organizatorilor grafici de prezentare a unui text <p>Literatura, a învăța să fii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raftul de literatură artistică în bibliotecă ca personală • Literatura și pictura <p>Teme transdisciplinare¹⁶: Lumea în viziunea mea și a altora; Chipul mamei în pictură și literatură; Lumea cu ochii mei; Citește și pictează; Galeria de lecturi pictate</p>	<p>Activități:</p> <p>Redactarea rezumatului.</p> <p>Selectarea și discernerea informațiilor relevante din organizatori grafici pentru temele studiate.</p> <p>Exerciții de ordonare a informației prin transferul din text în tabel, schemă, diagramă și invers.</p> <p>Reacția cititorului.</p> <p>Lectura cu voce a textelor.</p> <p>Exerciții de monitorizare a propriei lecturi.</p> <p>Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi.</p> <p>Exerciții de argumentare a preferințelor literare.</p> <p>Exerciții de realizare a comparației dintre literatură și pictură.</p> <p>Discuții de grup și conversații asupra lecturii particulare etc.</p> <p>Instrumentele web 2.0 (animoto, biteable, voki, storyjumper, blabberize etc.).</p> <p>Produse: harta conceptuală, expunerea, rezumatul oral, rezumatul scris, prezentarea cu suport vizual, agenda de lectură etc.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • relația despre sine ca reprezentant al comunității vorbitorilor de limba română; • prezenta informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale; • demonstra înțelegerea unui text literar și nonliterar prin formulare de întrebări în baza lui; • rezuma un text în baza planului dezvoltat de idei; • compara două și mai multe texte cu aceeași temă; • elaborează texte reflexive, funcționale, imaginative; • aplică structurile lexicale, fonetice, gramaticale și semantice pentru înțelegere în diferite situații de comunicare; • compară propria exprimare și exprimarea celorlalți în comunicarea orală și scrisă; • aplică regulile ortografice, ortoepice, de punctuație, gramaticale, a normei semantice în realizarea intențiilor de comunicare; • selectează și discern informații relevante la tema în varii contexte, 	<p>La sfârșitul clasei a VI-a, elevul poate:</p> <p><i>manifestând atitudini specifice predominante:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • curiozitate și toleranță; • coeziune și coerență discursivă; • spirit de observație și creativitate artistică/literară; • responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol; • idei personale și comportamente literar-artistice; • atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii. 	

¹⁶ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii alege sau propune genericele.

CLASA a VII-a		
TEME GENERALE:		
Patria și limba română Școala – spațiu al devenirii Oameni și destine Adolenșența și prietenia Morala comună și cea creștină Artele Dreptatea		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
<p>1.1. Prezentarea opiniilor despre apartenența la istoria, cultura, limba și literatura română.</p> <p>1.2. Relatarea despre sine ca reprezentant al culturii naționale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Unicitatea limbii române acasă și în lume • Cultura națională, cultura bunei vecinătăți. Contacte culturale • Personalitățile neamului <p>Teme transdisciplinare: <i>Limba română în localitatea mea (lexic, frazeologie, dialecte etc.) Dialog cultural</i></p>	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de prezentare a importanței limbii pentru dezvoltarea personală.</p> <p>Monolog despre sine ca vorbitor al limbii române.</p> <p>Prezentarea oportunităților limbii române.</p> <p>Ilustrarea prin fapte a apartenenței la familie, comunitate, statul Republica Moldova, Europa.</p> <p>Lectura unor texte din literatura cultă și/sau texte din folclorul copiilor din diferite zone culturale, pentru a ilustra tema copierii, a călătoriei inițiatice, a cunoașterii.</p> <p>Produse: proiectul de grup/individual, proiectul de cercetare ghidată; vizita culturală.</p>
<p>2.1. Utilizarea variatelor strategii de ascultare activă și negociere în diverse situații de comunicare orală.</p> <p>2.2. Combinarea elementelor dicțiunii (articulația, emisia, respirația, vocea) în diverse contexte de comunicare.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deprinderi de comunicare: atitudine, influențe, încredere, empatie <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viteza vorbirii – tempo-ritmul • Combinarea elementelor dicțiunii: articulația, emisia, respirația, vocea 	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de citire a limbajului nonverbal.</p> <p>Interpretarea gesturilor, atitudinilor.</p> <p>Exerciții de corectare a unor defecte de dicție specifice.</p> <p>Joc de rol pe o temă dată, urmat de discuții privind intențiile de comunicare, emoțiile și atitudinile comunicative etc.</p> <p>Lectura cu voce tare.</p> <p>Exerciții de antrenare a dicției, aplicând tehnicile vorbirii scenice.</p>

<p>2.3. Prezentarea documentată a unor informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale.</p>	<p>Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clasificare, reformulare, repetare, conectori pragmatici; distincția dintre fapt și opinie <p>Strategii de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ecoul și tăcerea <p>Tematici recomandate pentru <i>Project de grup</i>: Tehnici de comunicare nonverbală. Primii pași în controlul emoțiilor. Comunicarea persuasivă etc.</p>	<p>Conversații euristice despre conceperea și comprehensiunea textelor orale.</p> <p>Training de exersare a diverselor tempouri de vorbire în funcție de stările psio-emoționale redade.</p> <p>Audierea unor prezentări și luarea de notițe, realizând asocieri între ceea ce știe și ceea ce află nou interlocutorul, privitor la o temă.</p> <p>Parafrazarea unui mesaj dintr-un text oral.</p> <p>Produce: prezentarea, interviul, discuția cu doi sau mai mulți interlocutori, conversația înregistrată etc.</p>
<p>3.1. Explicarea relației dintre componentele de structură a textului.</p> <p>3.2. Formularea mesajului textului literar.</p> <p>3.3. Exprimarea argumentată a propriilor stări postlectorale.</p> <p>3.4. Identificarea valorilor literar-artistice pe parcursul lecturii.</p> <p>3.5. Rezumarea unui text narativ cu elemente descriptive.</p> <p>3.6. Comentarea figurilor de stil în baza parametrilor propuși.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. Din istoria cărții <p>Textul literar/textul nonliterar</p> <p>Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opera epică: autor, narator, personaj • Planul simplu și dezvoltat de idei¹⁶ • Rezumatul textului epic cu elemente descriptive • Moduri de expunere: narațiunea, dialogul, descrierea¹⁸ • Monologul <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clasificarea personajelor • Caracterizarea personajului literar 	<p>Activități:</p> <p>Lectura analitică a textului.</p> <p>Identificarea și explicarea noțiunilor studiate.</p> <p>Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric.</p> <p>Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text studiat.</p> <p>Exerciții de interogare reciprocă.</p> <p>Activizarea experienței estetice și de viață în procesul interpretării textului literar.</p> <p>Selectarea și discernerea informațiilor relevante pentru temele studiate.</p> <p>Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite.</p> <p>Reprezentarea grafică a liniilor de subiect în textul epic.</p> <p>Exerciții de diferențiere între o operă epică și o operă lirică.</p> <p>Exerciții de clasificare a personajelor.</p> <p>Exerciții de transformare/completare a textului.</p>

¹⁶ actualizare

¹⁷ actualizare

<p>3.7. Stabilirea unor afinități, la nivel de mesaj și tematică, între două sau mai multe texte literare.</p>	<p>Opera lirică¹⁹</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Versificația, măsura, ritmul: troheul, iambul <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metafora • Antiteza • Paralelismul sintactic <p>Specii literare în calitate de text suport: legenda; basmul cult, parabola, nuvela, povestirea, romanul, aforismele, doina populară, imnul.</p>	<p>Exerciții de justificare a unor puncte de vedere pe teme diferite.</p> <p>Exerciții de utilizare a narațiunii și descrierii în situații cotidiene de comunicare.</p> <p>Exerciții de descriere a unor obiecte.</p> <p>Produse: planul simplu și dezvoltat de idei, agenda de lectură, harta textului, grila de autoevaluare, posterul, aprecierea personală, revistă orală.</p>
<p>4.1. Scrierea regularităților structurii textuale a diverselor tipuri.</p> <p>4.2. Dispunerea în pagină a textului literar și nonliterar.</p> <p>4.3. Formularea, în scris, a unor idei, argumente, opinii în textele proprii.</p> <p>4.4. Redactarea textelor în Word cu respectarea structurii și a semnelor de punctuație.</p>	<p>Redactare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Succesiunea etapelor într-un text • Textul redactat de mână și computerizat <p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul argumentativ²⁰ <p>Scrierea imaginativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul narativ - descriptiv²¹ • Textul cu dialog • Textul explicativ <p>Scrierea metaliterară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comentarea unor secvențe de text <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anunțul. • Completarea formularelor tipizate: pe suport tipărit și/sau online etc. 	<p>Activități:</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Rescrierea textului.</p> <p>Exerciții de recunoaștere a tipurilor de texte scrise în e-comunicare.</p> <p>Adecvarea textului scris la diverse situații de comunicare.</p> <p>Exerciții de delimitare a etapelor de scriere</p> <p>Elaborarea unui text argumentativ prin respectarea convențiilor.</p> <p>Exerciții de elaborare a textelor în funcție de situația de comunicare.</p> <p>Exerciții de comentare a unor pasaje din textele citite.</p> <p>Exerciții de descriere a localității, a itinerarului.</p> <p>Exerciții de scriere a ideilor, lecturare a imaginilor.</p> <p>Redactarea unor compuneri narative și descriptive, pe diverse teme.</p>

¹⁹ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

²⁰ argumentarea unui punct de vedere

²¹ de localitate, traseu, itinerar

		<p>Scrierea unui text cu început/cu sfârșit dat, integrând secvențe narative în texte dialogate sau secvențe descriptive în texte narative.</p> <p>Dispunerea grafică în pagină a elementelor constituente ale textului/textelor de diferite tipuri.</p> <p>Exerciții de completare a formularelor.</p> <p>Comentarea scrisă a secvențelor din textele studiate.</p> <p>Exerciții de elaborare a textelor de tip explicativ, funcțional pentru diverse situații.</p> <p>Elaborarea lucrărilor în variantă electronică.</p> <p>Utilizarea programelor de verificare a ortografiei.</p> <p>Redactarea structurată a unui text.</p> <p>Exerciții de redactare computerizată.</p> <p>Alte tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: cererea, anunțul de reclamă, invitația, rețeta, știrea.</p> <p>Produse: textul argumentativ, anunț, textul narativ-descriptiv, textul cu dialog, textul explicativ etc.</p>
<p>5.1. Corelarea structurilor lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.2. Aplicarea normelor lingvistice în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.3. Explorarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarilor.</p>	<p>Ortografie și ortoeapie Modificări în ortografia limbii române: DOOM -2, 2010: scrierea și pronunțarea cuvintelor de origine străină</p> <p>Lexicul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paronime • Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea • Câmpul derivativ • Tipuri de dicționare. Serii de dicționare ale limbii române • Abateri de la normă: calchiera 	<p>Activități: Explicarea cuvintelor prin intermediul dicționarilor. Exerciții de scriere și de pronunțare a cuvintelor de origine străină. Exerciții de utilizare a dicționarului (explicativ, de sinonime, de antonime, de neologisme, de expresii și locuțiuni, de paronime).</p> <p>Identificarea categoriilor gramaticale ale părților de vorbire. Exerciții de recunoaștere a părților de propoziție. Construirea enunțurilor în parametrii dați. Construirea enunțurilor cu unitățile date. Interpretarea/comentarea/analiza faptelor de limbă din textul dat.</p>

<p>5.4. Gestionarea propriei exprimări prin raportare la normă.</p>	<p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Adjectivul</i>. Locuțiunea adjectivală • Funcțiile sintactice ale adjectivului • <i>Verbul</i>²². Locuțiunea verbală • Verbele personale. Verbele impersonale • Funcțiile sintactice ale verbului • <i>Pronumele și adjectivele pronominale</i> • Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ • Pronumele interogativ și adjectivul pronominal interogativ • Pronumele relativ și adjectivul pronominal relativ • Pronumele nehotărât și adjectivul pronominal nehotărât • Pronumele negativ. Adjectivul pronominal negativ • Ortografia pronumelui • Funcțiile sintactice ale pronumelui • <i>Numeralul</i>. Numeralul multiplicativ, distributiv, adverbial, colectiv. Ortografia numeralului • Funcțiile sintactice ale numeralului • <i>Adverbul</i>. Gradele de comparație ale adverbului. Funcțiile sintactice ale adverbului • <i>Conjunția</i>. Locuțiunea conjuncțională. Ortografia conjuncției • <i>Interjecția</i>. Funcțiile sintactice ale interjecției • Prepozițiile în genitiv și dativ 	<p>Comentarea scrisă a diferențelor semantice între cuvintele înrudite.</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p> <p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p> <p>Produse: dictarea (explicativă, comentată), testul de ortografie, testul de vocabular, prezentarea orală, lucrarea de creație, portofoliul, proiectul de grup etc.</p>
--	--	---

	<p>Sintaxa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fraza. Propoziția, enunțul, fraza • <i>Subiectul</i>²³ • <i>Predicatul nominal</i>. Alte verbe copulative²⁴ • <i>Atributul</i>. Atributul pronominal. Atributul verbal. Atributul adverbial. Atributul exprimat prin interjecție • Complementul circumstanțial de cauză • Complementul circumstanțial de scop • Topica în propoziție. Norme de punctuație 	
<p>6.1. Prezentarea informațiilor esențiale receptate din cotidian prin resurse digitale.</p> <p>6.2. Valorificarea experiențelor de lectură în contexte școlare și de viață.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informații din lecturi și mediul socio-cultural. <p>Limbajul și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul în organizatori grafici <p>Literatura, a învăța să fi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preferințe și atitudini ale cititorului • Literatura și artele: teatru, pictură, dans, muzică <p>Teme transdisciplinare²⁵: <i>Lumea și artele. Lumea ca un teatru. Literatura și teatrul. Magia artelor</i> etc.</p>	<p>Activități:</p> <p>Prezentarea succintă a unui text. Selectarea informației pentru organizatori grafici. Discernerea informației. Accesarea la oră și individual a organizatorilor grafici în Word, PPT etc. Lectura expresivă a textelor literare. Exerciții de monitorizarea propriei lecturi. Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi. Exerciții de argumentare a preferințelor literare. Organizarea unor discuții privind ordonarea și ierarhizarea informațiilor obținute prin lectură. Reacția cititorului. Exerciții de formulare a întrebărilor și răspunsurilor. Abordarea unor practici culturale precum povestea/povestirea, prin activități de lectură continuate cu vizionarea unor transpuneri ale poveștii în cinematografie, în teatru, în arta grafică. Produse: aprecierea personală, agenda de lectură, alocațiunea, jurnalul, pagina de jurnal, jurnalul reflexiv, proiectul.</p>

²³ actualizare

²⁴ a deveni, a ajunge, a ieși, a se face, a părea, a rămâne, a însemna

²⁵ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii alege sau propun genericile.

La sfârșitul clasei a VII-a, elevul poate:

- relatează despre sine ca reprezentant al culturii naționale;
- prezintă discursuri coerente și coezive în fața unui public cunoscut;
- rezumă un text narativ cu elemente descriptive;
- formulează mesajul textului literar;
- comentează figuri de stil în baza parametrilor propuși;
- compară două sau mai multe texte din perspectivă valorică;
- elaborează texte reflexive, funcționale, imaginative;
- aplică regulile ortografice și ortoepice în comunicarea orală și scrisă prin raportare la normă;
- corelează structurile lexicale și semantice cu cele sintactice și morfologice în diverse situații de comunicare;
- exprimă intențiile de comunicare prin valorificarea competențelor lingvistice și a gândirii logice;
- aplică informația din comunicarea cotidiană și lecturi în contextele disciplinelor școlare,

manifestând atitudini specifice predominante:

- curiozitate și toleranță;
- coeziune și coerență discursivă;
- spirit de observație și creativitate artistică/literară;
- responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol;
- idei personale și comportamente literar-artistice;
- atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii.

CLASA a VIII-a		
<p>TEME GENERICI:</p> <p>Patria și limba română Eu și societatea Realitate și vis Aventura și călătoria Sacru și profan Prietenia și dragostea Adevărul</p>		
Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
<p>1.1. Susținerea dialogurilor despre situația actuală a limbii române.</p> <p>1.2. Argumentarea interesului pentru istoria, cultura, limba și literatura română.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Limba română azi • Comunitatea vorbitorilor de limbă română de pretutindeni • Valori naționale și europene. Contacte culturale <p>Teme transdisciplinare: <i>Valori naționale și europene. Cunoașterea culturii europene. Deschidere spre școala europeană</i></p>	<p>Activități:</p> <p>Exerciții de argumentare a necesității de comunicare în limba română.</p> <p>Exerciții de prezentare a importanței limbii pentru dezvoltarea personală.</p> <p>Lectura unor ziare editate în limba română în comunități din Europa.</p> <p>Prezentarea oportunităților limbii române.</p> <p>Ilustrarea prin fapte a apartenenței la familie, comunitate, statul Republica Moldova, Europa.</p> <p>Exerciții de integrare atitudinală în sistemul de valori naționale.</p> <p>Exerciții de cultivare a identității național-culturale, a interesului pentru valorile altor popoare, a toleranței față de valorile din alteritate.</p> <p>Produse: ghidul/posterul/pagina web, albumul foto, jurnalul de vizită culturală, jurnalul de călătorie.</p>

<p>2.1. Exprimarea unui punct de vedere propriu privind o prezentare orală pe o temă.</p> <p>2.2. Utilizarea metodelor de interpretare fono-verbo-motor în diverse contexte de comunicare.</p> <p>2.3. Realizarea unei prezentări orale multimediale în fața unui public cunoscut.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Argumentarea în comunicarea orală <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tehnici de respirație și controlul emoțiilor • Discursul. Rostirea textului, adaptat la context • Coordonarea dicției cu mișcarea <p>Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prezentarea orală multimedială <p>Strategii de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Negocierea informației <p>Tematici recomandate pentru Proiect de grup: <i>Argumentarea de succes; Gestionarea timpului în cadrul prezentării etc.</i></p>	<p>Activități: Exerciții de percepere a propriilor emoții. Studii de caz: tehnici de respirație și control al emoțiilor. Aplicarea tehnicilor aparatului fono-respirator în redarea textului. Exerciții de antrenare a diverselor tehnici ale aparatului verbo-motor. Activitățile de pre-ascultare/ascultare propriu-zisă și activități de post-ascultare etc. Comentarea filmelor documentare tematice. Jocuri de exprimare a opiniilor personale. Prezentări multimediale: prezentare de pliant/poster/produs educațional etc. Exerciții de antrenare a redării stărilor psihoemoționale con-textuale. Joc de rol: analiza critică constructivă etc. Produce: discursul de argumentare, discursul negociere, dez-baterea.</p>
<p>3.1. Lectura textului literar și nonliterar prin prisma componentelor de structură.</p> <p>3.2. Raportarea emoțional-afectivă la mesajul textului lecturat.</p> <p>3.3. Interpretarea mesajului operei literare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cartea, obiect cultural. Biblioteca virtuală/electronică • Cărțile audio <p>Textul literar/textul nonliterar Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cronotopul • Mesajul operei literare • Motivul literar • Genuri și specii literare 	<p>Activități: Lectura analitică a textului. Comentarea potențialului expresiv al diferitelor unități lexicale. Exerciții de definire a stărilor postlectorale²⁶. Exerciții de identificare a mesajului exprimat în concordanță cu starea emoțională proprie. Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric. Determinarea valorică prin contribuția operei literare la schimbarea atitudinii față de lume.</p>

²⁶ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare

<p>3.4. Rezumarea textului literar și științific.</p> <p>3.5. Comentarea mijloacelor expresive ale textului.</p> <p>3.6. Distingerea trăsăturilor specifice ale textului literar și nonliterar.</p> <p>3.7. Stabilirea unor afinități, la nivel de mesaj și tematică, între două sau mai multe opere literare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Teme, subiecte, mesaje ale textului literar • Rezumatul textului epic cu elemente descriptive ²⁷ <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clasificarea personajelor²⁸ • Caracterizarea personajului literar <p>Opera lirică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Versul clasic <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metafora • Exclamația retorică • Interogația retorică • Invocația retorică • Alegoria <p>Specii literare în calitate de text-suport: legenda istorică, fabula, povestirea, nuvela, poemul eroic, romanul fantastic, doina cultă</p>	<p>Identificarea și explicarea noțiunilor studiate. Extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text studiat.</p> <p>Comentarea unor fragmente de text.</p> <p>Completarea și interpretarea unei grile de autoevaluare privind înțelegerea mesajului unui text literar și nonliterar.</p> <p>Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite.</p> <p>Interpretarea textului liric.</p> <p>Exerciții de interogare reciprocă.</p> <p>Reprezentarea grafică a liniilor de subiect în textul epic.</p> <p>Exerciții de diferențiere între o operă epică și o operă lirică.</p> <p>Exerciții de clasificare a personajelor.</p> <p>Exerciții de transformare/completare a textului.</p> <p>Exerciții de justificare a unor puncte de vedere pe teme diferite.</p> <p>Exerciții de utilizare a narațiunii și descrierii în situații cotidiene de comunicare.</p> <p>Activizarea experienței estetice și de viață în procesul interpretării textului literar.</p> <p>Produse: agenda cu notițe paralele, agenda de lectură, notițele de lectură, rezumatul, aprecierea personală, posterul etc.</p>
<p>4.1. Utilizarea eficientă a scrisului prin structurarea corectă și estetică a textelor.</p> <p>4.2. Plasarea grafică în pagină a textului literar și nonliterar.</p>	<p>Redactare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vorbirea directă și vorbirea indirectă • Etica redactării: originalitatea <p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reflecția <p>Scrierea imaginativă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul descriptiv²⁹ • Textul cu dialog 	<p>Activități:</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă și invers.</p> <p>Exerciții de structurare a unui text în secvențe distincte în funcție de destinatar.</p> <p>Discriminarea/structurarea ideilor principale și secundare pentru elaborarea textului.</p> <p>Exerciții de folosire a diverselor surse pentru realizarea unei lucrări complexe, corelând informația selectată cu ideile unui plan personal realizat anterior.</p>

²⁷ actualizare

²⁸ actualizare

²⁹ de interior, de obiecte

<p>4.3. Reflectarea, în scris, a experiențelor, ideilor, judecăților, opiniilor, argumentelor prin manifestarea flexibilității, originalității în textele proprii.</p> <p>4.4. Elaborarea textelor în format electronic prin respectarea structurii și a semnelor de ortografie și punctuație.</p>	<p>Scrierea metaliterară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eseul • Comentarea unor secvențe de text <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forumul de discuție • Invitația etc. 	<p>Exerciții de identificare și comparare a comportamentelor și a atitudinilor manifestate de două persoane în procesul redactării unui text.</p> <p>Construirea dialogului, utilizând formulele date.</p> <p>Exerciții de aplicare a normelor de utilizare a citatului într-o lucrare.</p> <p>Întocmirea unui plan personal al activităților.</p> <p>Realizarea unor postere, proiecte folosind tehnologia modernă.</p> <p>Producerea textelor de dimensiuni medii (1,5-2 pagini), cu utilizarea mijloacelor expresive indicate.</p> <p>Elaborarea lucrărilor în variantă electronică.</p> <p>Redactarea structurată a textelor, pe secvențe distincte.</p> <p>Transformarea textelor nonliterare în texte literare.</p> <p>Redactarea textelor cu blancuri (cu semnele de punctuație omise).</p> <p>Alte tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: cererea, anunțul de reclamă, invitația, afișul, rețeta, știrea.</p> <p>Produse: posterul elaborat, textul reflexiv, text imaginativ, textul metaliterar, textul funcțional etc.</p>
<p>5.1. Valorificarea achizițiilor lingvistice în realizarea actelor comunicative.</p> <p>5.2. Utilizarea autonomă a normelor limbii literare în diverse situații de comunicare.</p> <p>5.3. Utilizarea strategiilor de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarilor.</p>	<p>Ortografia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modificări în ortografia limbii române: DOOM -2, 2010: abrevierile <p>Lexicul</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Lexicul.</i> Seriiile sinonimice • Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: conversiunea, abrevierea • Mijloace externe de îmbogățire a vocabularului: împrumuturi lexicale • Mijloacele expresive ale limbii • Îmbinări libere de cuvinte, locuțiuni, expresii frazeologice 	<p>Activități:</p> <p>Identificarea sensurilor cuvintelor necunoscute, utilizând diverse dicționare.</p> <p>Exerciții de identificare a părților de propoziție.</p> <p>Exerciții de identificare a categoriilor gramaticale ale părților de vorbire.</p> <p>Exerciții de utilizare a dicționarilor.</p> <p>Exerciții de substituție și transformare.</p> <p>Utilizarea adecvată a terminologiei lingvistice.</p> <p>Exerciții de întocmire a listelor cu cele mai frecvente greșeli în exprimarea scrisă și orală cu enumerarea regulilor ce ar trebui aplicate.</p>

<p>5.4. Monitorizarea exprimării proprii și a celorlalți prin raportare la normă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Monosemia și polisemia. Sensul propriu/ figurat; fundamental/secundar; lexical/ gramatical. Unitățile frazeologice • Dicționarul enciclopedic Dicționarul de locuțiuni și expresii • Abateri de la normă: tautologia <p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Substantivul și articolul substantival:</i> actualizare. • <i>Verbul.</i> Verbe tranzitive și intransitive • Diatezele verbului: activă, pasivă, reflexivă • Construcții impersonale • Construcții cu pronume reflexive • Ortografia formelor inversate ale verbului • <i>Pronumele și adjectivele pronominale.</i> Actualizare • <i>Numeralul.</i> Tipuri de numeral • Numeralul colectiv. Numeralul adverbial. Ortografia numeralului • <i>Adverbul.</i> Locuțiunea adverbială • Ortografia adverbului <p>Sintaxa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relațiile sintactice în propoziție și frază: coordonarea, subordonarea • <i>Fraza.</i> Propoziția principală/secundară/regentă. Elementele de relație în frază • Subiect simplu/multiplu; exprimat/neexprimat • Acordul predicatului cu subiectul 	<p>Exerciții de reconstituire a unor texte traduse printr-un translator automat, folosind cunoștințele dobândite, prin raportare la normă.</p> <p>Comentarea faptelor de limbă observate/atestate.</p> <p>Comentarea ortogramelor.</p> <p>Integrarea cuvintelor explicate în contexte concrete.</p> <p>Comentarea/aplicarea normelor de punctuație.</p> <p>Exerciții de lucru cu dicționarul (explicativ, enciclopedic, de expresii și locuțiuni, de proverbe, de maxime, de citate, ortografic/de cuvinte compuse/de greșeli/de dificultăți).</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p> <p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p> <p>Produse: testul de vocabular, prezentarea orală/scrisă, testul de ortografie, portofoliul, proiectul individual, proiectul de grup.</p>
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Cuvinte/construcții/propoziții incidente. • Norme de punctuație • Construcții eliptice • <i>Apoziția</i>. Norme de punctuație la apozitie • <i>Adresarea</i>. Norme de punctuație la adresare • <i>Complementul de agent</i>. • <i>Complementul circumstanțial condițional</i> • <i>Complementul circumstanțial concesiv</i> 	
<p>6.1. Structurarea ideilor receptate din cotidian, într-un mesaj, prin resurse digitale.</p> <p>6.2. Gestionarea experiențelor de lectură în contexte școlare și de viață.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reflecții despre un eveniment socio-cultural <p>Limbaajul și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul în prezentări electronice <p>Literatura, a învăța să fii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lectura și colecția de cărți • Literatura și cunoașterea de sine • Literatura și geografia <p>Teme transdisciplinare³⁰: Călători și călătorii; Dialoguri culturale; Aventura și călătoria; Fereastră spre lume etc.</p>	<p>Activități:</p> <p>Discernerea informației. Acumularea de idei. Selectarea informației pentru organizatori grafici. Accesarea la oră și individual a organizatorilor grafici în Word, PPT etc. Lectura expresivă a textelor literare. Exerciții de respectare a pauzelor, a accentelor în textul citit. Activități de antrenare a dicțiunii, de modelare a intonației. Lectura individuală. Exerciții de monitorizare a propriei lecturi. Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi. Exerciții de argumentare a preferințelor literare. Jocuri de simulare.</p> <p>Produse: interviul, dezbaterea, eseu reflexiv, textul argumentativ, prezentarea cu suport digital, proiectul de grup/individual, agenda de lectură.</p>

³⁰ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii alege sau propune genericile.

La sfârșitul clasei a VIII-a, elevul poate:

- relatează despre sine ca reprezentant al etniei;
- adaptează norme de etichetă verbală în diferite situații de comunicare orală;
- distinge trăsăturile specifice ale textului literar și nonliterar;
- rezumă un text științific;
- comentează mijloacele expresive ale unui text literar;
- elaborează texte reflexive, funcționale, imaginative pe diferite suporturi;
- elaborează propriul act de comunicare prin raportare la normă fonetică, lexică, gramaticală;
- utilizează dicționarul în activități de învățare la toate disciplinele școlare;
- structurează un discurs cu ajutorul tehnologiilor digitale;
- gestionează experiențe de lectură în contexte școlare și de viață,

manifestând atitudini specifice predominante:

- curiozitate și toleranță;
- coeziune și coerență discursivă;
- spirit de observație și creativitate artistică/literară;
- responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol;
- idei personale și comportamente literar-artistice;
- atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii.

CLASA a IX-a

TEME GENERICE:

Patria și limba română
 Ghidarea în carieră
 Artistul și Ars poetica
 Frumusețea dragostei
 Etic și estetic
 Timpul și istoria
 Cosmosul
 Universul
 Libertatea

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare
<p>1.1. Relatarea despre sine ca vorbitor de limbă română și limbi străine.</p> <p>1.2. Exprimarea apartenenței lingvistice și etnoculturale.</p> <p>1.3. Aprecierea valorilor naționale din perspectiva limbii, a patrimoniului și a apartenenței etnoculturale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Limba română, fenomen în evoluție. • Caracterul latin al limbii române • Pașaportul lingvistic al unui elev • Patrimoniul cultural național • Personalitățile neamului <p>Teme transdisciplinare: <i>Personalitățile neamului, oameni ai Cetății; Valori naționale într-o vitrină a lumii</i></p>	<p>Activități: Exerciții de argumentare a latinității limbii române Exerciții de prezentare a importanței limbii pentru dezvoltarea personală. Prezentarea oportunităților limbii române. Exerciții de integrare atitudinală în sistemul de valori naționale. Exerciții de cultivare a identității național-culturale, a interesului pentru valorile altor popoare, a toleranței față de valorile din alteritate. Expoziția tematică (biobibliografică, virtuală). Produse: pașaportul lingvistic, proiectul de grup, expoziția tematică.</p>
<p>2.1. Exprimarea argumentată a unui punct de vedere propriu privind reprezentarea aceleiași teme în diverse texte orale.</p>	<p>Situația de comunicare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Negocierea. Stiluri și tehnici de negociere <p>Dicția</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gestul și mimica în acțiunea verbală • Ținuta în timpul comunicării 	<p>Activități: Training vocal-respirator. Exerciții de coordonare a dicției cu mișcarea. Prezentare orală; Prezentarea simultană, în două limbaje – verbal și grafic – a unui singur obiect (carte, personaj, țară, etc.).</p>

<p>2.2. Utilizarea eficientă a metodelor de interpretare fono-verbo-motor în diverse contexte de comunicare.</p> <p>2.3. Realizarea prezentărilor orale multimodale în fața unui public necunoscut.</p>	<p>Strategii eficiente de concepere și de comprehensiune a textului oral</p> <ul style="list-style-type: none"> • Accentul logic <p>Strategii eficiente de ascultare activă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ascultarea activă și negocierea informației <p>Tematici recomandate pentru proiect de grup: <i>Etichete verbale și nonverbale (naționale și internaționale) etc.</i></p>	<p>Exerciții de antrenare a ținutei corecte în timpul comunicării. Exerciții de schimbare și antrenare a accentului logic. Dezbateri; Forum de discuții, chat etc. Expoziția tematică (biobibliografică, virtuală) etc. Exerciții de diferențiere a informației de intenția de comunicare și de atitudinea comunicativă pe baza urmării unei secvențe dintr-o ecranizare etc. Produse: expoziția (foto, video), dezbaterea, prezentarea audio/video înregistrată etc.</p>
<p>3.1. Utilizarea elementelor din terminologia lingvistică și teoria literară în receptarea textului artistic.</p> <p>3.2. Valorificarea limbajului artistic prin argumentarea propriilor stări postlectorale.</p> <p>3.3. Aprecierea valorilor promovate în textul literar prin operaționalizarea elementelor de teorie literară.</p> <p>3.4. Rezumarea unui fragment/ alineat de text în limita unui număr determinat de cuvinte.</p>	<p>• Cartea, mijloc de comunicare. Publicațiile periodice</p> <p>Textul literar/textul nonliterar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Folclorul și literatura populară • Literatura populară și literatură cultă <p>Opera epică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valorile textului epic <p>Opera dramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul dramatic <p>Personajul literar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personaje reprezentative din diferite opere literare • Personajul literar și personalitatea istorică • Caracterizarea personajului literar 	<p>Activități:</p> <p>Strategii de comprehensiune: reflecții asupra limbajului și a structurii textelor de tip epic, liric, dramatic. Exerciții de identificare a specificului textului folcloric. Prezentarea cu precizie a sentimentului în faza postlectoră. Identificarea valorilor literar-artistice pe parcursul lecturii. Decodificare adecvată a conotațiilor ca semn definitoriu în înțelegerea mesajului operei literare. Activizarea experienței estetice și de viață în procesul interpretării textului literar Identificarea/interpretarea indicilor de cronotop. Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat, discuții privind semnificațiile textelor citite. Exerciții de argumentare a unui punct de vedere formulat în baza textului studiat. Interpretarea textului liric prin agenda în trei părți/jurnalul triplu. Înscenarea fragmentelor de text dramatic. Evidențierea argumentelor cu privire la înscrierea operei literare în sistemul de valori personal (al elevului).</p>

<p>3.5. Compararea personajelor reprezentative din diferite opere literare.</p> <p>3.6. Raportarea textelor literare și nonliterare la propriile experiențe de viață și de lectură.</p> <p>3.7. Stabilirea unor afinități, la nivel de mesaj și tematică, între două sau mai multe opere literare.</p>	<p>Opera lirică³¹</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poezia lirică • Versul liber <p>Figuri de stil</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metafora • Anafora • Epifora • Aliterația • Asonanța • Simbolul <p>Specii literare în calitate de text-suport: povestirea, nuvela, balada, balada cultă, poemul eroic, oda, romanul, comedia</p>	<p>Trasarea punctelor de vedere cu referință la influența mesajului operei literare asupra viziunii proprii despre lume. Determinarea valorică prin contribuția operei literare la schimbarea atitudinii față de lume.</p> <p>Organizarea unor discuții privind ordonarea și ierarhizarea informațiilor obținute prin lectură.</p> <p>Produce: agenda de lectură, aprecierea personală, scenariul de șezătoare, sondajul de opinie însoțit de comentarii; clipul video/trailerul în baza textului studiat, cartea electronică.</p>
<p>4.1. Utilizarea eficientă a scrisului prin structurarea corectă și estetică a textelor.</p> <p>4.2. Plasarea grafică în pagină a textului literar și nonliterar.</p> <p>4.3. Reflectarea, în scris, a experiențelor, ideilor, judecăților, opiniilor, argumentelor prin manifestarea flexibilității, originalității în textele proprii.</p>	<p>Scrierea reflexivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul argumentativ • Eseul <p>Scrierea imaginativă³²</p> <ul style="list-style-type: none"> • Textul descriptiv • Portretul <p>Scrierea metaliterară</p> <ul style="list-style-type: none"> • Comentarea unui text liric • Comentarea unui fragment de text epic • Rezumatul textului literar <p>Scrierea funcțională</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cerere • CV-ul • Scrisoarea³³ <p>etc.</p>	<p>Activități:</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Discriminarea/structurarea ideilor principale și secundare pentru elaborarea textului.</p> <p>Alcătuirea planului de idei al eseului, urmând un algoritm.</p> <p>Analiza mostrelor de texte funcționale.</p> <p>Dispunerea grafică în pagină a elementelor constituente ale textului/textelor de diferite tipuri. Elaborarea CV-ului.</p> <p>Exerciții de structurare a unui text în secvențe distincte în funcție de destinație.</p> <p>Exerciții de folosire a diverselor surse pentru realizarea unei lucrări complexe, corelând informația selectată cu ideile unui plan personal realizat anterior.</p> <p>Exerciții de scriere a unui text cu asamblarea unor grafice, tabele, diagrame.</p> <p>Relaționarea propozițiilor prin conectori.</p>

³¹ Va fi proiectată la nivelul lecturii interogativ-interpretative: observare, explorare, interpretare de activități

³³ de motivare, de recunoștință

<p>4.4. Elaborarea textelor în format electronic prin respectarea structurii și a semnelor de ortografie și punctuație.</p>		<p>Exerciții de elaborare a unui text de tip opinie/argumentativ despre un text literar/eventiment petrecut în viața clasei sau un conflict identificat într-un text recomandat de profesor.</p> <p>Exerciții de elaborare a unui textelor funcționale pentru diverse situații.</p> <p>Redactarea de caracterizări a unor personaje.</p> <p>Exerciții de redactare a unor lucrări, prin menționarea surselor de informare/documentare.</p> <p>Evaluarea propriilor comportamente și atitudini prin raportare la un model dat.</p> <p>Prezentarea unui text, valorificând tehnologia modernă și utilizarea internetului într-o manieră responsabilă.</p> <p>Redactarea rezumatului.</p> <p>Aplicarea algoritmilor de elaborare a comentariului.</p> <p>Producerea textelor de dimensiuni medii (1,5-2 pagini), cu utilizarea mijloacelor expresive ale limbii.</p> <p>Elaborarea lucrărilor în variantă electronică.</p> <p>Susținerea corespondenței.</p> <p>Utilizarea programelor de documentare și verificare.</p> <p>Alte tipuri de texte recomandate pentru activitățile de redactare: anunțul publicitar, articolul de presă; forumul de discuții; jurnal de călătorie; spotul publicitar; reportajul; conspectul; recenzia etc.</p> <p>Produse: textul metaliterar, textul reflexiv, textul imaginativ, textul funcțional.</p>
<p>5.1. Aplicarea achizițiilor lingvistice în realizarea actelor comunicative.</p> <p>5.2. Argumentarea relației dintre normă, abateri și uz în diverse situații de comunicare.</p>	<p>Ortografia și punctuația</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modificări în ortografia limbii române: DOOM -2, 2010: scrierea cu literă mică sau mare • Normele de punctuație ale limbii române 	<p>Activități:</p> <p>Identificarea sensurilor cuvintelor necunoscute, utilizând diverse dicționare.</p> <p>Lectura articolelor lexicografice.</p> <p>Integrarea cuvintelor explicate în contexte concrete.</p> <p>Exerciții de identificare și analiză a părților de vorbire.</p>

<p>5.3. Integrarea diverselor strategii de învățare autonomă a limbii cu ajutorul dicționarilor.</p> <p>5.4. Evaluarea exprimării proprii și a celorlalți prin raportare la normă.</p> <p>5.5. Valorificarea potențialului expresiv al părților de vorbire în textele studiate.</p>	<p>Lexicul</p> <ul style="list-style-type: none"> • Limba literară/populară; limba vorbită/scriasă. Normele ortografice și de punctuație ale limbii române • Vocabularul limbii române • Structura vocabularului • Vocabularul fundamental și masa vocabularului • Modificări ale vocabularului • Seriiile sinonimice • Mijloace de îmbogățire a vocabularului: interne și externe. Privire de ansamblu. <p>Expresii frazeologice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Circulația cuvintelor în timp. Arhaismele. Neologismele. Cuvintele moștenite și cuvintele împrumutate • Stilurile funcționale ale limbii. Abatere de la normă: anacolutul <p>Morfologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Părțile de vorbire: privire de ansamblu • Valorile stilistice ale părților de vorbire <p>Sintaxa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Părțile de propoziție. Privire de ansamblu • Fraza. Coordonarea și subordonarea • Subordonarea prin conjuncții subordonatoare, prin pronume și adverbe relative • Subiectul. Propoziția subordonată subiectivă • Predicatul verbal. Predicatul nominal. • Propoziția subordonată predicativă • Atributul. Propoziția subordonată subordonată atributivă 	<p>Identificarea elementelor de limbă în textele artistice, științifice și publicistice.</p> <p>Exerciții de identificare/delimitare a propozițiilor în frază.</p> <p>Aplicarea regulilor studiate la producerea textului scris.</p> <p>Exerciții de reprezentare grafică a relației dintre propoziții în cadrul frazei.</p> <p>Comentarea ortogramelor și a semnelor de punctuație.</p> <p>Analiza faptelor de limbă.</p> <p>Utilizarea adecvată a terminologiei lingvistice.</p> <p>Atelier de scriere.</p> <p>Atelier de vorbire.</p> <p>Activități de utilizare a diverselor resurse informaționale și comunicaționale pentru corectitudine și autocontrol.</p> <p>Produse: testul de vocabular, testul de ortografie, testul de punctuație, proiectul de grup, proiectul individual, portofoliul, prezentarea orală/pe diferite suporturi, dictarea.</p>
--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Complementele necircumstanțiale: direct și indirect. Propoziția subordonată completivă directă. Propoziția subordonată completivă indirectă • Complementele circumstanțiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, condițional, concesiv, consecutiv. • Subordonatele circumstanțiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, condițională, concesivă, consecutivă • Norme de punctuație în fraza cu propoziții subordonate 	
<p>6.1. Prezentarea ideilor receptate din cotidian, într-un discurs.</p> <p>6.2. Integrarea experiențelor de lectură în contexte școlare și de viață.</p>	<p>Comunicarea în acțiune</p> <ul style="list-style-type: none"> • Discurs despre un eveniment socio-cultural <p>Limbajul și literatura, a învăța să înveți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Limbajul și literatura în internet <p>Literatura, a învăța să fii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interese și atitudini de lectură • Experiențe de lectură din viața unor personalități • Literatura și istoria <p>Teme transdisciplinare³⁴: Timpul. Tradițiile neamului meu. Patriotismul. Războiul. Libertatea. Dreptatea. Personalitățile neamului. Aspirațiile.</p>	<p>Activități:</p> <p>Selectarea informației Discernerea informației. Redactarea discursului.</p> <p>Accesarea la oră și individual a surselor digitale. Lectura expresivă a textelor literare.</p> <p>Exerciții de monitorizare a propriei lecturi</p> <p>Exerciții de motivare a interesului pentru lecturi.</p> <p>Exerciții de argumentare a preferințelor literare.</p> <p>Exerciții practice pentru aprofundarea tehnicilor de lectură.</p> <p>Lectura ghidată.</p> <p>Lectura interogativă a textelor.</p> <p>Lectura independentă a textelor de proporții.</p> <p>Discuții asupra lecturilor.</p> <p>Produce: discursul eseului structurat, prezentarea cu suport multimodal.</p>

³⁴ **Notă.** Profesorul împreună cu elevii alege sau propun genericile.

La sfârșitul clasei a IX-a, elevul poate:

- percepe adecvat identitatea lingvistică și culturală proprie în context național;
- participa la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală;
- lectura și recepta texte literare și nonliterare prin diverse strategii;
- produce texte scrise de diferit tip, pe suporturi variate;
- utiliza limba ca sistem și norme lingvistice (lexicale, fonetice, gramaticale, semantice) în realizarea actelor comunicative;
- integra experiențe lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață,

manifestând atitudini specifice predominante:

- curiozitate și toleranță;
- coeziune și coerență discursivă;
- spirit de observație și creativitate artistică/literară;
- responsabilitate pentru propria exprimare și autocontrol;
- idei personale și comportamente literar-artistice;
- atitudine pozitivă și interes pentru valorile lecturii.

V. TEXTE RECOMANDATE

5.1. Pentru autorii de manuale și pentru profesori

Textul literar, abordat ca o unitate comunicativă și ca un model de comunicare artistică, precum și textul nonliterar, privit ca o sursă de informare, vor contribui la edificarea și structurarea competenței de comunicare a elevilor, reclamată atât de competența-cheie **comunicarea în limba de instruire**,³⁵ cât și de competențele specifice ale altor discipline de studiu.

Un aspect al integrării se manifestă în cercetarea textului literar ca fapt de limbaj, ca unitate comunicativă, înainte ca acesta să fie examinat ca o țesătură de semne, idei și imagini.

Textele literare și nonliterare selectate de autorii de manuale și de către profesori vor reflecta și exigențele noilor educații, ca valori pedagogice importante ale secolului al XXI.

La alegerea textului literar se va ține cont de următoarele *principii* specifice ELA³⁶:

Selectarea/structurarea conținuturilor educației literare (EL) se realizează în baza anumitor:

- a) adecvării la teleologia și tehnologia ELA;
- b) valorii artistice certificate: valoarea națională/universală a operei/creației scriitorului;
- c) convergenței/coerenței în promovarea valorilor fundamentale ale *humanitasului*, valorilor naționale și în formarea axiologică a elevilor;
- d) valorificării de către operă a surselor folclorice și mitologice naționale (aplicare selectivă);
- e) adecvării la interesele de lectură ale elevilor și asigurării zonei proxime de dezvoltare literară;
- f) diversității poetice (tematice, de gen, stilistice etc.);
- g) instrumentării riguroase a activității de lectură a elevilor;
- h) plinătății axiologice: coerenței *valorilor fundamentale* (Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Libertatea), *valorilor specifice* creației artistice (estetice, morale, religioase, teoretice), coerenței *valorilor contextuale*;
- i) plinătății și coerenței sistemului de elemente ale limbajului poetic: forma, structura, figurile de stil, versificația;
- j) convergenței/coerenței cu structura sistemului de activitate lectorală a elevilor;
- k) accesibilității sau adecvării structurii conținuturilor la structura actelor de recepție poetică a elevilor;
- l) concentric – liniar și istorismului;

³⁵ Deși Cadru european de referință racordează prima competență la limba maternă, considerăm că, într-o Europă multietnică și plurilingvă, aceasta ar trebui să se numească, mai exact, comunicarea în limba de instruire. Nici pentru elevii din Republica Moldova nu se pune semnul egalității între limba maternă și limba de instruire. Mai mult, există, indubitabil, numeroase situații în care elevii crescuți în familii bilingve nici nu au posibilitatea să comunice, în mediul școlar, în limbile lor materne, cu atât mai mult, să fie instruite în respectivele limbi.

³⁶ PĂSLARU, VL. Introducere în teoria educației literar-artistice. București: Sigma, 2013., p.188

m) coerenței cu conținuturile educației lingvistice și artistic-estetice (educației muzicale, artistico-plastice etc.);

n) coerenței și continuității în raport cu structura sistemului național de învățământ.

Principiile de selectare a textelor literare pentru studiu și lectură în clasele a V-a – a IX-a oferă deschideri în special pentru realizarea *educației pentru valori, educației pentru cetățenie, educației pentru democrație, educației personale și sociale, educației globale, educației pentru dezvoltare, educației pentru mediu/ecologice, educației pentru pace și toleranță, educației pentru toți și pentru fiecare, educației pentru comunicare și mass-media, educației pentru viața de familie*.³⁷

NB! Textele poartă caracter de recomandare. În procesul proiectării didactice și valorificarea sensului didactic propriu-zis, vor fi selectate 3-5 texte literare din 2-3 autori, urmărind realizarea unităților de competență, formarea valorilor și atitudinilor adecvate prin ilustrarea concretă a secvențelor de conținut pentru fiecare clasă. Recomandăm ca alegerea textelor să fie făcută conform criteriului axiologic, al accesibilității și al resurselor educaționale, în funcție de competențele specifice urmărite în procesul de predare/învățare/evaluare, excluzând repetarea textelor, de la clasă la clasă, cu excepția actualizării unora.

Profesorii au libertatea să aleagă texte-suport în măsură să abordeze **în mod aplicativ** (fără definirea conceptelor) noțiunile de teorie literară, pentru asigurarea comprehensiunii și pentru argumentarea interpretării.

Mitul, legenda, basmul, parabola, literatură populară	
	<i>Biblia povestită copiilor</i>
	<i>Proverbele</i>
	<i>Ghicitori</i>
	<i>Legendele florei și ale faunei</i>
Petre Ispirescu	<i>Legende sau basmele românilor</i>
Alexandru Mitru	<i>Legendele Olimpului</i>
Ion Creangă	<i>Povești</i>
Ioan Slavici	<i>Zâna Zorilor, Doi feți cu stea în frunte</i>
Florin Bican	<i>Și v-am spus povestea așa</i>
Adina Popescu	<i>O istorie secretă a Țării Vampirilor</i>
Mircea Cărtărescu	<i>Enciclopedia zmeilor</i>
Aurelian Silvestru	<i>Fărâme de suflet Pragul</i>
Eusebiu Camilar	<i>Povestiri eroice</i>
Dimitrie Bolintineanu	<i>Legende istorice</i>
Nina Cassian	<i>Povestea celor doi tigri Ninigra și Aligru</i>
Marta Cosmin	<i>volumul Croitorul de povești</i>

³⁷ ibidem p.186

Ioana Nicolae	<i>Aventurile lui Arik, Arik și mercenarii, Ferbonia, Vertijia</i>
Monica Pillat	<i>Corabia timpului</i>
Ana Alfianu	<i>Val și cetatea sufletelor</i>
Cornel Vlaiconi	<i>Domnul Papuzek</i>
Simona Antonescu	<i>Regina Maria și Marea Unire (din seria Istoria povestită copiilor)</i>
Radu Vancu	<i>Regele Piticuț</i>
Balada și poemul eroic	
	<i>Balade populare românești: Miorița, Monastirea Argeșului, Soarele și Luna, Toma Alimoș, Balada lui Constantin Brâncoveanu etc.</i>
Vasile Alecsandri	<i>Dan, căpitan de plai, Noapte Sfântului Andrii, Dumbrava Roșie etc.</i>
George Coșbuc	<i>Moartea lui Fulger, Pașa Hassan, Nunta Zamfirei, Moartea lui Gelu etc.</i>
Spiridon Vangheli	<i>Șalul verde</i>
Proza scurtă	
Ion Luca Caragiale	<i>Momente și schițe</i>
Vasile Alecsandri	<i>Vasile Porojan</i>
Geo Bogza	<i>Basm</i>
Ion Creangă	<i>Povestiri</i>
Emil Gârleanu	<i>Din lumea celor care nu cuvântă</i>
Tudor Arghezi	<i>Cartea cu jucării</i>
Ioan Al. Brătescu-Voinești	<i>Puiul</i>
M. Gh. Cibotaru	<i>Lupul (Mița)</i>
Ion Druță	<i>Daruri, Balada celor cinci motănași, Toiagul păstoriei, Povestea furnicii, Horodiște, Samariteanca, Ultima lună de toamnă</i>
George Meniuc	<i>Delfinul, Caloian</i>
Ionel Teodoreanu	<i>Ulița copilăriei, În casa bunicilor</i>
Nicolae Dabija	<i>Pe urmele lui Orfeu</i>
Adina Popescu	<i>8 povestiri de pe Calea Moșilor</i>
Vasile Voiculescu	<i>Ciobănilă</i>
Mircea Sântimbreanu	<i>Recreația mare</i>
Spiridon Vangheli	<i>Copii în cătușele Siberiei, Crăița, Școala vieții</i>
Claudia Partole	<i>Floarea iubirii</i>
Antoine de Saint-Exupéry	<i>Micul prinț</i>
Romanul	
Constantin Chiriță	<i>Cireșarii</i>
Ionel Teodoreanu	<i>La Medeleni</i>

Radu Tudoran	<i>Toate pânzele sus!</i>
Mihail Drumeș	<i>Elevul Dima dintr-a șaptea</i>
Ovidiu Verdeș	<i>Muzici și faze</i>
Aureliu Busuioc	<i>Când bunelul era nepot, Lătrând la lună</i>
Ion Druță	<i>Clopotnița</i>
Nicolae Esinencu	<i>Doc</i>
Nicolae Dabija	<i>Tema pentru acasă</i>
Claudia Partole	<i>Rebela</i>
Marcel Gherman	<i>Universuri paralele, Cer albastru deasupra Arcadiei</i>
Simona Popescu	<i>Exuvii</i>
Liliana Corobca	<i>Kinderland</i>
Ioana Pârvulescu	<i>Inocenții</i>
Filip Florian	<i>Toate bufnițele</i>
Mishel Brule	<i>Băiatul care voia să doarmă</i>
Patrick Skene Catling	<i>Povestea băiatului care transformă în ciocolată tot ce atinge</i>
Jack London	<i>Colț Alb</i>
J.K. Rowling	<i>Harry Potter (serie)</i>
Daniel Defoe	<i>Robinson Crusoe</i>
Louis Sacha	<i>Tabăra</i>
R.J. Palacio	<i>Minunea</i>
Gary Paulsen	<i>Toporișca</i>
Alexandre Dumas	<i>Cei trei mușchetari</i>
Al. Beleaev	<i>Capul profesorului Dowell</i>
Jules Verne	<i>Copiii căpitanului Grant, Insula misterioasă, Un căpitan de 15 ani</i>
Charles Dickens	<i>Poveste de Crăciun, Marile speranțe</i>
Rui Zink	<i>Cititorul din peșteră</i>
Genul liric	
Vasile Alecsandri	<i>Iarna, Oaspeții primăverii, Sfârșit de toamnă etc.</i>
Mihai Eminescu	<i>Criticilor mei, Ce te legeni, Revedere, Povestea codrului, Crăiasa din povești, Sara pe deal etc.</i>
Alexei Mateevici	<i>Limba noastră, Cântecul zorilor</i>
George Coșbuc	<i>Cântec, Mama, La oglindă, Iarna pe uliță etc.</i>
George Topârceanu	<i>Text reprezentativ contextului tematic, la alegere</i>
Grigore Vieru	<i>Cuvântul mama, Cântec de leagăn pentru mama, Cămășile, Formular, Legământ, În limba ta, Eminescu, Reaprindeți candela, etc.</i>

Vasile Romanciuc	<i>Arbore în toamnă târzie, Albina, Omul de piatră, Doi iezi, Copilăria, De parcă te ascultă Eminescu</i>
Nicolae Dabija	<i>Poeme pentru totdeauna</i>
Nina Cassian	<i>Text reprezentativ contextului tematic, la alegere</i>
Ion Vatamanu	<i>Text reprezentativ contextului tematic, la alegere</i>
Aureliu Busuioc	<i>Bătrânul poet etc.</i>
Arcadie Suceveanu	<i>Text reprezentativ, la alegere</i>
Genul dramatic	
Vasile Alecsandri	<i>Chirița în Iași sau Două fete ș-o neneacă</i>
Ion Băieșu	<i>Preșul sau Crimă pe palier</i>
Dumitru Matcovschi	<i>Text reprezentativ contextului tematic, la alegere</i>
Matei Vișniec	<i>Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele, Extraterestrul care își dorește ca amintire o pijama</i>

5.2. Texte pentru memorizare

Se recomandă ca elevii să memoreze următoarele tipuri de texte literare:

- **Clasa a V-a:** 2 poezii lirice, un fragment de text epic (1/2 pagină);
- **Clasa a VI-a:** 2 poezii lirice, 1 fabulă;
- **Clasa a VII-a:** 3 poezii lirice, un fragment de poem eroic (1/2 pagină);
- **Clasa a VIII-a:** 3 poezii lirice, un fragment de text dramatic (un rol într-un dialog);
- **Clasa a IX-a:** câte o poezie lirică sau fragment de text epic la fiecare temă literară.

5.3. Teme literare generice pentru realizarea unităților de învățare

Curriculumul prevede abordarea conținuturilor în progresie tematică. Universul tematic al conținuturilor ELA vor viza următoarele tipuri de valori:

- valori fundamentale ale humanitas-ului: *Adevărul, Binele, Frumosul, Dreptatea, Libertatea;*
- valori specifice creației artistice: estetice, morale, religioase, teoretice;³⁸
- valori contextuale: valorile imanente și valorile *in actu* ale operelor literare.³⁹

Fiecare temă dintre acestea constituie centrul proiectării pe unități de învățare tematică, fiecare unitate abordând integrat toate domeniile de conținut (*Comunicare orală, Lectură, Redactare, Elemente de construcție a comunicării, Elemente de interculturalitate*) și vizând toate competențele specifice.

³⁸ SURDU, AL., *Pentamorfoza artei*. București: Editura Academiei Române, 1993

³⁹ PĂSLARU, VL. *Introducere în teoria educației literar-artistice*. București: Sigma, 2013., p.186 și SURDU, AL., *Pentamorfoza artei*. București: Editura Academiei Române, 1993

VI. REPERE METODOLOGICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE

6.1. Repere de desfășurare a demersului didactic

Privită ca disciplină de studiu și – concomitent – ca limbă de instruire (de școlari-zare), *Limba și literatura română* este desemnată drept prioritară, dar și responsabilă pentru formarea competențelor de comunicare necesare elevului atât la studierea celorlalte discipline, cât și în activitatea sa ulterioară. „Comunicarea în limba maternă este abilitatea de a exprima și de a interpreta concepte, gânduri, sentimente, fapte și opinii, atât în formă scrisă, cât și orală (ascultare, vorbire, citire și scriere), și de a interacționa lingvistic adecvat și creativ, în diverse contexte sociale și culturale: în educație și formare, la muncă, acasă și în timpul liber.” (*Cadrul european comun de referință pentru limbi*)

Activitățile de învățare pentru formarea competențelor specifice disciplinei trebuie să urmeze o progresie clară de la simplu la complex pe măsură ce se trece la o altă clasă la alta.

Actuala ediție orientează cadrele didactice spre realizarea activităților specifice componentelor: lingvistică, interrelațională, estetică și culturală. Astfel, activitățile din *componenta lingvistică* fundamentează competența de comunicare: sprijină procesul de înțelegere și de învățare formală, informală și nonformală, dă sens existenței socio-culturale a fiecărui individ și susține conștiința identității. Activitățile din *Componenta interrelațională* vizează formarea comportamentului comunicativ, fapt ce contribuie la inserția socială adecvată, asigurând învățarea pe toată durata vieții. Activitățile din *Componenta estetică și culturală* urmărește descoperirea contextului cultural local și a patrimoniului național și universal și contribuie, în mod direct, la dezvoltarea personală a elevului, prin lectura literaturii și a altor tipuri de creație artistică.

Principiile didactice care trebuie să ghideze procesul de predare-învățare-evaluare sunt:

- accentuarea caracterului interactiv al însușirii limbii, având în vedere abordarea limbii ca „limbă în funcțiune”, în variantele ei orale și scrise, ca instrument al exprimării și al autoexprimării;
- stimularea gândirii logice și creative prin studiul limbii, în vederea formării unei personalități autonome, capabile să-și prezinte păreri, să accepte diversitatea de idei și de opinii;
- accentuarea proceselor de construcție a sensului global în receptarea textelor literare și nonliterare;
- abordarea, ca noțiuni-ancoră, a conceptelor de gramatică, având rol orientativ în exersarea contextuală a limbii, înțelegerea acestora având rolul de a susține gândirea metalingvistică, de a orienta mecanismele de autocorectare și de a motiva preocuparea pentru exprimarea corectă, controlată și eficientă, adaptată la specificul situației de comunicare;
- abordarea conceptelor de teorie literară ca noțiuni-ancoră, cu rol structurant în înțelegerea și în interpretarea textelor, conștientizarea importanței acestora

în dezvoltarea elevului ca cititor și în formarea interesului său pentru cultura națională și europeană;

- centrarea demersurilor didactice pe învățarea activă și pe evaluare continuă;
- proiectarea activităților didactice centrate pe dezvoltarea integrată a competențelor-cheie;
- transpunerea activităților școlare în medii sociolingvistice reale, în contexte non-formale și informale și re-crearea unor „realități exterioare” în clasă.

Sugestiile metodologice lasă suficientă libertate profesorilor de specialitate, dar ele conturează și concepția învățării limbii și literaturii române în gimnaziu, care deschide spre inter- și trans-disciplinaritate, spre o perspectivă dinamică asupra studiului, cu accent sporit pe dezvoltarea competențelor și nu pe asimilarea unor cunoștințe, spre o abordare holistică, astfel încât elevii să înțeleagă legăturile dintre domeniile de conținut ale disciplinei și interdependența dezvoltării competențelor; de asemenea strategiile didactice selectate de profesor trebuie să fie descriptive și interactive, adică să ofere o deschidere largă spre varietățile limbii, spre uzul comun al acesteia, și spre diversitatea de genuri literare și nonliterare din literatura și media actuale.

Autorii de manuale trebuie să ezeze de beneficiile perspectivei cognitive și constructiviste în studiul limbii și literaturii române, astfel ca profesorii să știe cum pot implica elevii în propria învățare, cea prin descoperire. La selectarea conținuturilor care permit dezvoltarea competențelor specifice, profesorii și autorii de manuale vor urmări aceeași progresie dinspre conținuturile mai simple spre cele mai complexe în fiecare domeniu de conținut specific limbii și literaturii române: vorbirea, redactarea, lectura, limba. Activităților didactice și conținuturile lingvistice și literare trebuie să reflecte, în mare măsură, noutățile din fiecare domeniu de conținut: cercetări lingvistice recente, apariții editoriale în cadrul literaturii pentru copii și adolescenți etc.

6.2. Tipologia și formele de organizare a lecțiilor de *Limba și literatura română*

Tipuri de lecții după criteriul competenței, cu specificarea materiei specifice disciplinei:

- lecție de formare a capacităților **de achiziționare** a cunoștințelor (*comunicative, lingvistice, literare, lectorale*);
- lecție de formare a capacităților **de înțelegere** a cunoștințelor cunoștințelor (*comunicative, lingvistice, literare, lectorale*);
- lecție de formare a capacităților **de aplicare** a cunoștințelor cunoștințelor (*comunicative, lingvistice, literare, lectorale*);
- lecție de formare a capacităților **de analiză-sinteză** a cunoștințelor cunoștințelor (*comunicative, lingvistice, literare, lectorale*);
- lecție de formare a capacităților **de evaluare** a cunoștințelor;
- lecție mixtă

La nivelul gimnazial, disciplina *Limba și literatura română*, abordată integrat, se concretizează/materializează în tipuri de lecție:

- lecții de receptare/interpretare a textului (literar/nonliterar);
- lecții de comunicare orală;

- lecții de gramatică și cultivare a vorbirii;
 - lecții de producere a textelor scrise;
- etc.

Profesorul are libertatea de a alege **forme de organizare** a lecției:

- ateliere de vorbire, discuție, scriere, creație, dezbateri;
- atelier inter-transdisciplinar;
- masă rotundă;
- joc de rol (proces judiciar, ecranizare) etc.

6.3. Strategii didactice recomandate⁴⁰

Pentru activități care urmăresc **exprimarea identității lingvistice și culturale proprii (competența 1)**:

- Activitățile vor viza compararea unor texte diverse, jocuri, vizionare de film/spectacole, teatru, redactarea unor narațiuni personale, a unor jurnale de călătorie, realizarea unor bloguri de promovare a locului de origine, dramatizarea, interviul etc.

Pentru activități centrate pe **receptarea mesajului oral și producerea de mesaj oral (competența 2)**

- **Activitățile de pre-ascultare** vor viza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului (anticiparea temei, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc.).

- **Activitățile de ascultare propriu-zisă** vor viza strategii de ascultare activă și de fixare a conținutului mesajului (completarea unor chestionare, a unor grile de observare, exerciții de identificare a emițătorului/receptorului/contextului comunicării etc.).

- **Activitățile de post-ascultare** vor viza strategii de reflecție (identificarea intenției de comunicare, congruența verbal-paraverbal-nonverbal, jocuri de rol, exerciții de tip povestire, descriere etc.).

- **Activitățile de pre-producere a mesajului oral** vor viza strategii de stabilire a conținutului mesajului și a intenției de comunicare în funcție de contextul comunicării (adaptarea mesajului la interlocutor, la situația de comunicare, selectarea comportamentului comunicativ potrivit, anticiparea efectului mesajului asupra interlocutorului etc.).

- **Activitățile de producere propriu-zisă a mesajului oral** vor viza strategii de exprimare orală fluentă și corectă (exersarea pronunției, exersarea unor contexte de comunicare diverse, exprimarea intenției de comunicare prin mijloace verbale, paraverbale și nonverbale, exerciții de descriere, de povestire, de argumentare, adoptarea de comportamente comunicative diverse prin joc de rol etc.).

- **Activitățile de post-producere a mesajului oral** vor viza strategii de reflecție (aprofundarea experienței de comunicare prin completarea unor grile de evaluare etc.).

Pentru activități centrate pe *lectura și receptarea textelor literare și nonliterare (competența 3)*:

³⁸ Strategiile didactice enumerate au caracter orientativ.

- **Activitățile de pre-lectură** vor viza strategii ce pregătesc și facilitează receptarea textului (anticiparea temei, diminuarea dificultăților lingvistice, semantice, referențiale etc.).

- **Activitățile de lectură** vor viza strategii de ritmare și orientare a lecturii (lectura cu voce tare/silențioasă, lectura orientată/neorientată, lectura pe roluri, exersarea fluenței în lectură) și strategii de fixare a conținutului textului (chestionar, exerciții cu itemi de tip adevărat/fals, exerciții cu alegere multiplă, exerciții de completare, rezumat, povestire, harta sensului, organizarea grafică a informației, memorare etc.).

- **Activitățile de post-lectură** vor viza strategii de interpretare și de producere de text (discuții orientate asupra semnificațiilor textului, dezbateră, jurnalul de lectură, scrierea creativă etc.)

Pentru activități centrate pe redactarea textului scris de diverse tipuri (**competența 4**):

- **Activitățile de pre-redactare** vor viza strategii de recunoaștere a unor forme textuale, de documentare etc. (prezentarea unor grupaje de texte, discutarea unei teme, realizarea câmpului lexico-semantic, consultarea unor enciclopedii tipărite sau electronice etc.).

- **Activitățile de redactare propriu-zisă** vor viza strategii de producere de text (exersarea diferitelor tipare textuale, rescriere, recitare și corectare; scrierea în colaborare etc.).

- **Activitățile de post-redactare** vor viza strategii de reflecție (aprofundarea experienței de redactare prin completarea unor grile de (auto)evaluare etc.).

Pentru activități centrate pe utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise (**competența 5**):

- Activitățile vor viza identificarea, însușirea, exersarea și reflecția asupra unor fapte de limbă, prin diverse tipuri de exerciții (exerciții de repetiție – dictare, recitare; exerciții de recunoaștere, de exemplificare, de completare și înlocuire, de transformare, exerciții de redactare, exerciții cu caracter ludic etc.).

Pentru activități centrate pe integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață (**competența 6**):

- Se recomandă ca, în proiectarea scenariului didactic, profesorul să țină cont de necesitatea exersării integrate a celor cinci competențe în funcție de tema fiecărui an de studiu, precum și de specificul individual și colectiv al clasei.

- Activitățile vor viza abordări inter- și transdisciplinare descrise în paragraful 8.2.

6.4. Elemente inter-și transdisciplinare realizate la disciplina *Limba și literatura română*

Interdisciplinaritatea, la studiul *limbii și literaturii* în gimnaziu, implică, în primul rând, aria curriculară ***Limba și comunicare***, mai ales în ceea ce privește practica rațională și funcțională a limbii. Deși pornesc din direcții diferite, limba română – de la funcțional spre rațional, ca limbă pe care elevul o vorbește coerent încă până la școlarizare și până a afla de structurile gramaticale sau categoriile semantice, iar limba străină – de la rațional spre funcțional, competențele lingvistice se intersectează în cazul echivalențelor semantice, gramaticale și lexicale.

Pe dimensiune literară, Curriculumul actual pledează pe principiul relațiilor interdisciplinare și al interacțiunii literaturii cu artele, dezvăluind un potențial de educație literar-artistică și estetică a elevilor, valoarea căruia necesită investigații teoretice și aplicative serioase. Nici o altă disciplină școlară nu este în stare să realizeze funcția cognitiv-estetică și educativ-estetică ce le revine activităților verbal-artistice și artistice, elevii înșiși fiind participanți activi ai propriei formări artistic-estetice în mod implicit, ca fiind ce creează și se creează.

Competențele lectorale, formate și dezvoltate la *Limba și literatura română*, permit o înțelegere de profunzime a textelor de studiu și la limbile moderne, a textelor științifice din celelalte domenii. La fel, înțelegerea textului de studiu la *Limba și literatura română*, referința la anumite evenimente din viața națiunii sau a personalităților literare este sterilă fără o reală **transdisciplinaritate** cu istoria și geografia. Profesorul este acela care le poate valorifica pe larg, re-adunând o imagine globală a lumii din materii școlare învățate separat.

Activitățile transdisciplinare presupun abordarea integrată a curriculumului prin centrarea pe probleme ale lumii reale în contexte cotidiene, urmărind dezvoltarea competențelor pentru viață. Abordarea integrată a curriculumului solicită crearea de conexiuni între competențe/unități de competențe dobândite separat, în cadrul diferitor discipline. O asemenea abordare nu se mai concentrează pe discipline, ci le transcende, subordonându-le elevului – subiectului formării.

Transdisciplinaritatea presupune întrepătrunderea mai multor discipline, sub forma integrării curriculare, cu posibilitatea constituirii, în timp, a unei discipline noi sau a unui nou domeniu al cunoașterii, prin ceea ce se numește fuziune – faza cea mai radicală a integrării.

Abordarea integrată, specifică transdisciplinarității este centrată pe lumea reală, pe aspectele relevante ale vieții cotidiene, prezentate așa cum afectează și influențează ele viața noastră. Exemplu: Ce înseamnă să fii informat?

Administrarea activităților transdisciplinare la disciplina Limba și literatura română

Prezentul curriculum promovează demersuri transdisciplinare câte 7-8 ore în fiecare din clasele a V-a – a IX-a, după cum urmează:

Competența specifică 1. Perceperea identității lingvistice și culturale proprii în context național, manifestând curiozitate și toleranță.	2 ore
Competența specifică 2. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare orală, dovedind coeziune și coerență discursivă.	2 ore
Competența specifică 6. Integrarea experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață, dând dovadă de atitudine pozitivă și interes.	3-4 ore

- Fiecare instituție de învățământ își poate alege succesiunea zilelor cu activități transdisciplinare.
- La nivelul unității de învățământ se va aproba planul calendaristic de desfășurare a acestor activități, în funcție de potențialul/disponibilitatea colectivului profesoral și managementul timpului.

Variante posibile de administrare

Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3	Varianta 4
O zi la sfârșitul fiecărei luni în afară de luna septembrie și mai.	Zile consecutive, după cum urmează: Octombrie – 2 zile Decembrie – 2 zile Martie – 3 zile	Decadele disciplinelor să se producă în context curricular și să prevadă zile transdisciplinare.	Câte o săptămână pe semestru *(poate alterna cu săptămânile pe disciplinele)

Tehnologia desfășurării activităților transdisciplinare:

1. Profesorii realizează **activități de tip interdisciplinar** (cooperare între discipline înrudite). De ex. *Limba și literatura română și Istorie, Limba și literatura română și geografie; Limba și literatura română și Limba străină; Limba și literatura română și Educația pentru societate, Limba și literatura română și Educația muzicală, Limba și literatura română și Educația plastică/tehnologică.*
2. Inițial se stabilesc, la nivelul proiectelor de lungă durată teme interdisciplinare (în procesul activităților metodice).
3. Temele interdisciplinare se pot realiza în cadrul aceluiași lecții cu profesorii care se succed în abordarea sarcinilor specifice disciplinei.
4. Temele interdisciplinare se pot realiza la fiecare lecție separat, la disciplina sa.

6.5. Specificul activităților de evaluare la disciplina școlară *Limba și literatura română*

Organizarea integrată a demersului educațional la *Limba și literatura română* impune o modificare a strategiilor de predare-învățare, dar și de evaluare. Proiectarea curriculumului pe competențe, formarea și dezvoltarea acestora implică strategii adecvate de evaluare a performanței, adică a produselor, comportamentelor și a altor manifestări observabile, care dau dovadă de prezența acelor competențe.

Limba și literatura română în gimnaziu include cunoștințe, capacități, atitudini, care măsoară un anumit comportament observabil în anumite situații, e vorba de competențe, în cazul dat – competențe de comunicare și literar-lectorale, ce duc la anumite rezultate școlare, performanțe, la manifestarea culturii de comunicare și literar-artistice, prin urmare, la cunoașterea valorică a limbii și literaturii; receptarea și interpretarea textelor literare, angajarea în producerea anumitor tipuri de texte/compoziții școlare prin capacitățile de lectură achiziționate.

În evaluare se va avea în vedere calitatea competențelor și a unităților de competențe, după cum urmează:

- în cazul competenței care se referă la **exprimarea identității lingvistice și culturale proprii**, se urmărește interesul pentru problema identitară, abilitatea de a interoga și de a formula idei privind valorile culturale românești și europene.
- în cazul competenței de **receptare și de producere a unor texte orale în diverse situații de comunicare**, se va avea în vedere calitatea ascultării active și coerența mesajelor produse;
- în **lectura și receptarea textelor de diverse tipuri**, se va avea în vedere acuratețea comprehensiunii și substanțialitatea interpretării, urmărindu-se progresia competenței de lectură prin racordare la cadrele internaționale de referință;

- în **redactarea unor texte de diverse tipuri**, se va avea în vedere conținutul textului, adecvarea la tiparul textual abordat și corectitudinea lingvistică;
- în cazul evaluării competenței de **folosire corectă, adecvată și eficientă a limbii în comunicarea orală și scrisă** se va avea în vedere raportarea la situația de comunicare și cunoașterea normei;
- în cazul evaluării **competenței de integrare a experiențelor lingvistice și de lectură în contexte școlare și de viață**, se vor aplica metode alternative de evaluare și vizează aprecierea modului în care elevul rezolvă probleme ale lumii reale în contexte cotidiene cu ajutorul experiențelor lingvistice și literare.

În contextul formării și dezvoltării competențelor evaluarea educațională se va fundamenta pe următoarele principii, stipulate în *Cadrul de Referință al Curriculumului Național*:

- evaluarea este un proces permanent, o dimensiune esențială a procesului educațional și o practică eficientă în școală;
- evaluarea stimulează învățarea, formarea și dezvoltarea competențelor;
- evaluarea se axează pe necesitatea de a compara pregătirea elevilor în raport de competențele specifice, unitățile de competențe ale disciplinei *Limba și literatura română*;
- evaluarea la *Limba și literatura română* implică utilizarea metodelor variate (tradiționale și moderne);
- evaluarea este un proces reglator, care determină calitatea activităților școlare la disciplină;
- evaluarea trebuie să-i conducă pe elevi spre o autoapreciere corectă și spre o îmbunătățire continuă a competențelor lingvistice și literare.

În procesul educațional la *Limba și literatura română*, profesorul va realiza:

- evaluarea inițială, cu funcția prognostică;
- evaluarea curentă, cu funcția formativă;
- evaluarea finală (sumativă), cu funcția diagnostică.

Evaluarea sumativă finală pentru treapta gimnazială se realizează în baza unui test unic cu barem unic de corectare.

În ansamblu, evaluările sumative (finale) realizate vor demonstra dacă la finele modului/unității/anului de învățământ sunt dobândite achizițiile determinate de unitățile de competență stabilite în curriculum pentru clasa respectivă.

Prin examenul de absolvire a gimnaziului, se va evalua dacă au fost formate competențele specifice *Limbii și literaturii române* preconizate pentru treapta gimnazială de învățământ și dacă au fost atinse standardele de eficiență a învățării limbii și literaturii române.

Evaluarea competențelor de comunicare/lingvistice vizează:

- **vorbirea orală**: interacțiunea spontană sau interacțiunea pregătită, conversația, discuția neoficială;
- **exprimarea în scris**: realizarea scrisă a temelor, sarcinilor didactice, elaborarea textelor în parametri indicați.

În acest caz, produsele și comportamentele supuse evaluării vor fi:

- **discursurile independente** (diferite ca subiect și durată de la clasa a V-a la a IX-a);
- **actele comunicative colective** (dialoguri, discuții, comunicarea observată în cadrul activităților de grup);

- **lucrările scrise**, variind atât dimensiunile, cât și condițiile de elaborare sau dificultatea sarcinilor.

Prin intermediul produselor școlare se vor evalua elementele culturii comunicării și elementele culturii lecturii. Criteriile de evaluare unice pentru produsele recomandate, precum și matricea de specificații (pentru testele docimologice) se regăsesc în ghidurile metodologice.

În contextul principiilor evaluării, prioritară și dominantă în procesul educațional la disciplină este evaluarea curentă – evaluarea formativă în bază de competențe.

Trecerea la autoevaluare și la evaluarea reciprocă, adică abordarea evaluării ca învățare și învățarea modului de a oferi feedback, va reprezenta o preocupare constantă a cadrului didactic care organizează și dirijează procesul evaluativ.

6.6. Evaluarea din perspectiva competențelor

Evaluarea progresului/a succesului fiecărui elev – la etapa de gimnaziu, are menirea de a spori responsabilitatea elevului pentru propriile rezultate, îi permite să-și aprecieze cât se poate de obiectiv potențialul intelectual și efortul depus pentru obținerea rezultatului dorit și, în ultimă analiză, îl ajută să decidă asupra opțiunilor viitoare (de alegere a profesiei, bunăoară).

În condițiile învățământului modern, competența se transformă în finalitate a procesului educațional și „obiect” al evaluării școlare. În domeniul evaluativ ne aflăm în faza reconceperii evaluării, a trecerii de la evaluarea obiectivelor la evaluarea în bază de competențe și în final, la evaluarea competențelor școlare.

Această nouă concepție prefigurează construcția unui *nou model integrator al evaluării, care valorifică deopotrivă și încearcă să coreleze cunoștințe, deprinderi, capacități de aplicare a cunoștințelor, valori și atitudini ale elevului.*

Din perspectiva prezentului curriculum este important a se delimita noțiunile de *Evaluare bazată pe competențe și Evaluarea competențelor.*

Evaluarea bazată pe competențe	Evaluarea competențelor
evaluarea capacității de transfer a elevilor , adică a măsurii în care folosesc eficient cunoștințele, abilitățile și atitudinile pentru rezolvarea problemelor concrete cu care se confruntă în situație nouă.	evaluarea competențelor asimilate de elev în urma absolvirii unei trepte de școlaritate validate prin rezultatele muncii elevului.

Premise pentru o evaluare în bază de competențe:

- **Deschiderea evaluării spre viață:** competențe relaționale, comunicare profesor – elev, disponibilități de integrare socială;
- **Evaluarea este parte integrantă a predării și învățării.** Extinderea evaluării de la verificare și apreciere a rezultatelor la evaluarea procesului, a strategiei de învățare a elevului, purtătoare de succes; evaluarea elevilor dar și a obiectivelor, a conținutului, metodelor, a situației de învățare, a evaluării însăși;
- **Evaluarea se referă la toate aspectele legate de curriculum-ului și cuprinde domeniile: cognitive și afective.** Luarea în considerare, pe lângă achizițiile cognitive, și a altor indicatori, precum: personalitatea, conduita, atitudinile; aplicarea în practică a

celor învățate; diversificarea tehnicilor de evaluare și adecvarea acestora la situațiile concrete (teste docimologice, lucrări de sinteză, tehnici de evaluare a achizițiilor practice, probe de aptitudini, conduita, valorizare etc.);

- **Evaluarea este o pârgie pentru succesul tuturor elevilor.** Transformarea elevului într-un partener al profesorului în evaluare, prin: autoevaluare, inter-evaluare, evaluare controlată. Evaluarea într-o perspectivă a succesului nu presupune diminuarea cerințelor. Evaluarea este un ajutor oferit elevului în vederea dezvoltării complexe a potențialului său;
- **Evaluarea poate juca un rol critic în identificarea timpurie a învățării și enunțarea dificultăților.** Scurtarea drumului evaluare – decizie – acțiune ameliorativă, inclusiv prin integrarea eforturilor și disponibilităților participative ale elevilor; centrarea pe aspectele pozitive și nesancționarea în permanentă a celor negative.

6.7. Metode și tehnici de evaluare

Caracterul flexibil al metodelor și tehnicilor de evaluare, formarea/dezvoltarea centrică a competențelor (de la o treaptă și/sau de la o clasă, etapă la alta) la *Limba și literatura română* face posibilă utilizarea unui instrumentar evaluativ divers.

Astfel, în procesul educațional la Limba și literatura română în gimnaziu se vor regăsi următoarele metode și tehnici de evaluare:

- probele orale; lectura cu voce a textelor;
- recitarea unui fragment sau a unui text memorat;
- interogarea frontală;
- interviul;
- răspunsurile rezumative sau ample;
- realizarea orală a diferitelor sarcini la o temă studiată;
- probele scrise; exercițiile, sarcinile de lucru, itemii;
- dictarea;
- expunerea;
- rezumatul;
- proba scrisă;
- probe practice care vizează prezentări gen PowerPoint, Prezi și/sau publicații de tip colaje, gazete, suporturi, reviste;
- lucrări grafice ce presupun desene, postere, scheme, diagrame, ilustrații, diapozitive.

Recomandăm, însă, profesorilor să le aplice adecvat, contextualizându-le rolul și eficiența la etapa respectivă de învățare. Prioritară în aplicarea metodelor/tehnicilor de evaluare va fi funcția motivațională a acestora, menită să susțină acțiunea de învățare activă a elevilor, axată pe gândirea pozitivă ca factor uman stimulator al evaluărilor.

În acest scop, măsurarea rezultatelor școlare se va face prin instrumente valide, cunoscute, ce pot oferi un feedback pedagogic relevant și operativ. La fel, aprecierea rezultatelor trebuie făcută pe baza unor criterii unice, transparente, cunoscute anterior de către subiecții evaluați, în maniera lucrului la clasă, sau propuse simultan cu metoda/tehnica: repere; parametri; cerințe; bareme de corectare; descriptori de performanță etc.

Dintre cele mai pertinente modalități de evaluare în gimnaziu, care și-au demonstrat valabilitatea și eficiența, recomandăm: întrebările structurate (interogarea multiprocesuală); eseurile (libere, semistructurate și structurate); testul; tezele; referatele; comentariile; sintezele etc.

Paralel cu formele tradiționale, vor fi utilizate și metodele/tehnicele alternative de evaluare: investigația, proiectul, harta conceptuală, portofoliul, cercetarea împărtășită, jurnalul reflexiv, care reclamă un potențial formativ sporit și stimulează spiritul creativ al cititorului, vorbitorului și scriitorului.

Paralel cu formele tradiționale, vor fi utilizate și metodele/tehnicele alternative.

BIBLIOWEBGRAFIE

1. Codul Educației al Republicii Moldova. Chișinău: 2014.
2. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Cadrul de referință al curriculumului național. Chișinău: Lyceum, 2017.
3. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Standarde de eficiență a învățării. Chișinău: Lumina, 2012.
4. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Referențialul de evaluare a competențelor specifice formate elevilor. Chișinău, 2014.
5. Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi. Bruxelles: 2018.
6. ALBULESCU, I., Pragmatica predării. Activitatea profesorului: între rutină și creativitate. Pitești: Paralela 45, 2008.
7. BARTHES, R. Plăcerea textului. Chișinău: Cartier, 2006. 226 p.
8. BĂRBUȚĂ, I., CONSTANTINOVICI, E. Gramatica limbii române. Chișinău: Pro Libra, 2019.
9. BOCOȘ, M., Didactica disciplinelor pedagogice. Un cadru constructivist. Pitești: Paralela 45, 2008.
10. BOCOȘ, M., JUCAN, D., Teoria și metodologia instruirii. Teoria și metodologia evaluării. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor. Pitești: Paralela 45, 2008.
11. BONTAȘ, I., Tratat de pedagogie. București: BICALL, 2007.
12. BODEA HAȚEGAN, C. Logopedia: Terapia tulburărilor de limbaj. Structuri deschise. București: Editura Trei, 2016.
13. CALLO, T., GHICOV, A., Elemente de transdisciplinaritate în predare: Ghid metodologic pentru formarea cadrelor din învățământul preuniversitar. Chișinău: Î.E.P. Știința, 2007.
14. CARTALEANU, T., COSOVAN, O., ZGARDAN-CRUDU, A. et al. Demersul didactic la limba și literatura română în gimnaziu: proiectarea explicită. Chișinău: Arc, 2017.
15. CARTALEANU, T., COSOVAN, O., GORAȘ-POSTICĂ, V., LÎSENCO, S., SCLIFOS, L., Formare de competențe prin strategii didactice interactive. Chișinău: Pro Didactica, 2008. http://ise.md/uploads/files/1538398987_cultura_educatiei_si_vorbitorul_cult_de_limba_romana.pdf
16. COSOVAN, O., GHICOV, A., Evaluarea continuă la clasă. Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar. Chișinău, Editura Știința, 2007.
17. COSTEA, O. Didactica lecturii: o abordare funcțională. Iași: Institutul European, 2006, 68 p.
18. CRISTEA, S. Dicționar de pedagogie. Chișinău: Litera Educațional, 2002. 398 p.

19. CUCOȘ, C. Teoria și metodologia evaluării. Iași: Polirom, 2008. 272 p.
20. CURRICULUM ȘCOLAR PENTRU DISCIPLINA Limba și literatura Română. Clasele a V-a - a IX-a. Chișinău: 2010.
21. GHICOV, A. Didactica textului în rețea. Monografie. Chișinău:S.n., Tipografia „Print-Caro”, 2017, 364 p.
22. GORAȘ-POSTICĂ, V. Competența interculturală. Auxiliar didactic. Chișinău: Pro didactica, 2015.
23. GORAȘ-POSTICĂ, V. Formarea competențelor prin intermediul metodelor interactive de predare-învățare-evaluare. În: Formare de competențe prin strategii didactice interactive. Chișinău: CE PRO Didactica, 2008. 204 p.
24. HADÎRCĂ, M., MARIN, M. (coord.). Autori: Callo, T., Cazacu, T., Hadîrcă, M. Ghicov, A., [et al.]. Cadrul de referință privind formarea vorbitorului cult de limba română (vorbitori nativi și alolingvi). Studii de analiză și sinteză. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2017 (Tipogr. „Impressum”) – 186 p. http://ise.md/uploads/files/1518693891_cadrul_de_referinta.pdf
25. HOUART, M. Evaluer des compétences... Oui mais comment ? - 2001 Département Éducation et technologie (UNamur). Versiune electronică. <https://pure.fundp.ac.be/ws/files/1029351/64322.pdf>
26. ILIE, E. Didactica literaturii române. Iași: Collegium-Polirom, 2014. 336 p.
27. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ. Curriculum pentru învățământul gimnazial. Chișinău: Univers Pedagogic, 2006.
28. MANOLESCU, M. Evaluarea școlară – un contract pedagogic, București, 2002.
29. MANOLESCU, M. Pedagogia competențelor – o viziune integratoare asupra educației. In: Pedagogie, 2010, nr 58 (3), p. 55-65.
30. MARIN, M. Didactica lecturii. Chișinău-Arad: Cartier educațional - Editura Universității „Aurel Vlaicu”, 2013. 134 p.
31. MEREUȚĂ (GRIGORIEV), V., Vorbirea expresivă, Chișinău, 1997.
32. MINDER, M., Didactica funcțională, obiective, strategii, evaluare. Chișinău: Cartier, 2003.
33. NEGREȚ-DOBRIDOR, I., Teoria generală a curriculumului educațional. Iași: Polirom, 2008.
34. PAMFIL, A., Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise. Pitești: Paralela 45, 2006.
35. PARFENE, C., Metodica studierii limbi române. Iași: Polirom, 1999.
36. PÂSLARU, VL. Introducere în teoria educației literar-artistice. București: Sigma, 2013. 198 p.
37. PÂSLARU, VL., CRIȘAN, AL., CERKEZ, M. (coord.), Curriculum disciplinar de limba și literatura română. Clasele V-IX . Chișinău: Știința, 1997.
38. PÂSLARU, VL., Concepția educației lingvistice și literare, în: Limba Română, 1995, nr. 5, p. 126-129.

39. PETEAN, A., PETEAN, M. Ocolul lumii în 50 de jocuri creative. Cluj-Napoca: LIMES, 2010. 208 p.
40. POPA M.-E. Evaluarea formativă a competențelor în ora de limba și literatura română în liceu. Pitești: Paralela 45, 2015.
41. SÂMIHĂIAN, F., NOREL, M., LIMBA ROMÂNĂ. Didactica limbii și literaturii române (I). Proiectul pentru învățământul rural, 2011.
42. STEPHEN E. LUCAS. Arta de a vorbi în public. România: Polirom, 2014.
43. ȘCHIOPU, C. Metodica predării literaturii române. Chișinău, 2009. 335 p.
44. ȘCHIOPU, C.. Metodologia ELA a elevilor. Teza de doctor habilitat în științe pedagogice. Chișinău: UPS „I. Creangă”, 2016. 291 p.
45. ȘCHIOPU, C., VÂLCU-ȘCHIOPU, M. Comunicarea: greșeli și soluții. Problemar la limba română Chișinău: TOCONO, 2014.
46. VECCHI (de), G. Evaluer sans dévaluer et évaluer les compétences. Paris, Editura Hachette Education, 2011.
47. VERDEȘ, T. Cultura lecturii evaluată de PISA în raport cu competențele lectorale formate și dezvoltate prin Limba și literatura română ca disciplină școlară. Studiu de caz: Republica Moldova, Chișinău 2017.